

LUNDS
UNIVERSITET

Pedagogiska institutionen
Box 199, 221 00 Lund

PED 440
Kandidatuppsats, 10 poäng
41-60 poäng
2001-03-28

MÅNGKULTURELL SKOLA I TEORI OCH PRAKTIK

- en etnografisk studie om invandrarelever och integration

Masoumeh Saberi-Rad

Handledare:
Maria Vergara

Abstract

Arbetets art: C-uppsats i Pedagogik, 41-60 p
Sidantal: 39 s
Titel: Mångkulturell skola i teori och praktik – en etnografisk studie om invandrarelever och integration.
Författare: Masoumeh Saberi-Rad
Handledare: Maria Vergara
Datum: 2001-03-28

Denna uppsats handlar om den mångkulturella skolan. Uppsatsen beskriver hur invandrarfamiljers klasstillhörighet, och bostadssegregation påverkar invandrarelevers situation i skolan. Vi läser hur interaktion mellan invandrarelever och svenska elever är betydelsefull för ett fungerande samspel mellan invandrareleverna och omgivningen i skolan. Samtidigt för att uppnå det fungerande samspelet mellan alla eleverna skall invandrareleverna fördelas jämt i skolor, det betyder att alla eleverna med olika kulturer får möjlighet att kunna påverka och bli påverkade av varandra och integreras och utvecklas tillsammans. På det sättet kan skolan genom interaktionen skapa förståelse mellan alla eleverna och hjälpa invandrarelever att bli medvetna om sin identitet och integreras bättre i skolan. Studien bygger på undersökning i tre olika skolor som ligger inom olika bostadsområde (villa område, invandrarätt område och segregande område). Jag observerade och intervjuade ett antal invandrarelevers vardag i skolorna med varierande kulturella inslag. Samtidigt visar undersökningen att invandrarföräldrars utbildning, klasstillhörighet och socialposition är avgörande faktorer som kan påverka integrationen och invandrarelevers situation. Jag fann också att bostadssegregationen är ett allvarligt hinder för det pedagogiska målet som står i Lpo 94. och idealen om den mångkulturella skolan.

Nyckelord: tolerans, integration, trivsel, socialisation, identitet, språk och interaktion.

1. Inledning	2
1.1. Bakgrund	2
1.2. Syfte	3
1.3. Problemformulering	3
2. Teoretisk bakgrund.	3
2.1. Invandring till Sverige	3
2.2. Mångkulturell skola	4
2.3. Samhörighet med majoritetskulturen	5
2.4. Begreppen assimilation, ackulturation och integration	6
2.4.1. Assimilation	6
2.4.2. Ackulturation	6
2.4.3. Integration	6
2.5. Svårigheter vid anpassningen till en ny kultur	8
2.5.1. Identitet	8
2.5.2. Modersmålet	9
2.5.3. Invandrarelever och tvåspråkighet	10
2.6. Det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet och integration	11
3. Metod	14
3.1. Inledning	14
3.2. Etnografisk metod	15
3.3. Angående observation och dess tillförlitlighet	16
3.4. Angående intervju och dess tillförlitlighet	17
3.5. Urval och genomförande	17
4. Resultat	19
4.1. Redovisning av intervjuerna	19
4.1.1. Bakgrund	19
4.1.2. Språk	21
4.1.3. Bekantskap med svenska barn	21
4.1.4. Tradition	22
4.1.5. Identitet	23
4.2. Observationer i skolan A	25
4.3. Observationer i skola B	29
5. Slutsatser och diskussion	32
5.1. Klasstillhörighet, bostadsområde, bekantskap med svenskar och inläringen av svenska som andra språk	32
5.2. Interaktion och samhörighet med svensk kultur, majoritetskultur	33
5.3. Invandrarföräldrars utbildning påverkar invandrarelevs situation	36
5.4. Identitet	36
6. Sammanfattning	38
7. Eftertankar	38
Litteratur	40
Bilagor	41

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Det var under 1990-talet som begreppet mångfald blev aktuellt i Sverige och medvetandet ökade om att Sverige är ett mångkulturellt samhälle. Sedan skapades en intensiv debatt om skolans uppgift i samhället och hur skolan skall fostra och utbilda medborgare. (SOU, 2000; 47)

Det är uppenbart att i ett mångkulturellt samhälle, har skolan stort ansvar. Skolan som en pedagogisk institution kan socialisera och utbilda alla barn från olika länder. En av skolans uppgifter är att ändra attityderna genom att förmedla mänskliga värderingar till barn och socialisera dem inom ett praktiskt sammanhang. Samtidigt har skolan en betydelsefull identitetsskapande funktion. Elever är så formbara och i skolan kan elevers identitet och självuppfattning formas. Därför skall skolmiljön förbereddas för elevens bästa utveckling. Alla elever skall känna sig hemma i skolan. Skolan har ansvar för att motverka främlingsfientlighet och utanförskap eftersom skolan är den plats där attitydpåverkan, kunskapsförmedling, och socialisation är i centrum. (Roth, 1998)

Men verkligheten visar att det finns segregation mellan invandrabarn och svenska barn t.ex. Rosengårds skola i Malmö. Hur kan man motverka främlingsfientligheten? Hur kan man skapa vänlighet och kultursamförstånd mellan olika barn från olika kulturer i skolan och i samhället?

Naturligtvis skall invandrabarn utbildas tillsammans med svenska barn i det mångkulturella samhället. Invandrabarn och svenska barn behöver förberedas och fostras för att kunna känna varandra och ha tolerans, förståelse och ömsesidigt respekt mot varandra. Kulturmissförstånd skall motverkas för att skapa samhörighet mellan olika folkgrupper i samhället. Det måste finnas interaktion i skolan för att barn från olika kulturer ska kunna få möjlighet att känna till och uppleva varandra. Kulturmöten kan uppstå när människor med olika kulturell bakgrund möts. Genom mänskliga kontakter och kommunikation kan utvecklas förståelse, kunskap och en ny kultur ”en tredje kultur” i skolan och i samhället.

Men hur ser det ut i praktiken? Hur kan invandrabarn hantera den svenska skolan och den svenska kulturen och tvärtom? Hur kan skolan vara en plats så att alla barn kan mötas? På vilka villkor lever och studerar invandrabarn i den svenska skolan? Jag vill förstå hur interaktion påverkar samspelet mellan invandrareleverna och omgivningen i skolan. Kan interaktion skapa förståelse och kunskap hos invandrarelever i skolan och i samhället. Jag anser att segregation skapar ett dåligt pedagogiskt samspel för invandrarelever i relationen med omgivningen. Dessutom enligt Dewey (1998), finns ett samspel mellan individ, skola och samhälle, därför vill jag också förstå hur invandrarföräldrars utbildning och socialposition kan påverka invandrarelevens situation i skolan. Hur kan vi då uppnå den mångkulturella skolan?

1.2.Syfte

Mitt syfte med uppsatsen är att förstå invandrarelevs situation i Sverige. Och hur kan invandrarelever få förståelse och integreras i skolan? Jag vill visa skillnaderna som finns mellan olika skolor i relationen med integreringen, genom en jämförande studie av ett antal invandrarelevs vardag i några olika skolmiljöer.

1.3. Problemformulering

Hur upplever invandrareleverna i de undersökta fallen att integrationen fungerar i praktiken på deras skolor (sett utifrån aspekterna språk, identitet och kontakter med svenskar och svensk kultur)? Vilken betydelse har invandrarföräldrars utbildning och deras kulturkapital för att invandrareleverna ska kunna integreras in i ” den svenska kulturen”? Hur kan segregation skapa missförstånd och identitetsförvirring hos invandrarelever? Vilken betydelse har ”samspelet mellan invandrarelever och svenska elever” i skolan? Finns det någon faktor som är särskilt betydelsefull för en framgångsrik integration i skolan?

2.Teoretisk bakgrund

För att förstå vad det innebär med en mångkulturell skola och hur man kan uppnå idealen om integreringen av invandrarelever i skolan har jag valt att studera litteraturen som skrivits av olika författare om den mångkulturella skolan i Sverige. Jag har valt att utgå från Lpo 94.; SOU 2000: 47 och regeringens proposition *Sverige, framtiden och mångfalden* (Prop. 1997/98:16) för att förstå landets politik, samt jag har valt att utgå från Ruth, Fredriksson & Wahlström, Jönsson m. fl., Elmeroth, Dewey, Carlgren, Månson, m.m. för att förstå vad säger våra eliter om skolan.

Hur kan man verkställa ideologin om den mångkulturella skolan i Sverige? Hur kan kultursamförstånd, tolerans och respekt för olikheter uppnås i den mångkulturella skolan och i det mångkulturella samhället?

2.1. Invandringen till Sverige

Människor har alltid flyttat genom tiderna i hela världen. Motivet för invandring kan vara fattigdom, politiskt eller religiöst förtryck och krig. Det är lång tid som Sverige genomgår från ett homogent samhälle till ett mångfaldsamhälle. 20% av landets befolkning består av olika kulturer som inte är svensk. Idag är Sverige ett multikulturellt samhälle. Från 1940-talet har omkring 2 miljoner personer invandrat till Sverige samtidigt har cirka 1,2 miljoner personer utvandrat härifrån. Tidigare invandrare flyttade till Sverige som arbetskraft, men det är nästan 25 år sedan invandrarna flyttade hit på grund av politiska problem, krig och hemlöshet. Men Sverige är också ett land som är beroende av invandring på grund av t.ex. minskade födelseantal i landet. På grund av globaliseringen kommer Sverige att bli ännu mer ett mångkulturellt land eftersom vi idag lever i en kommunikations- och informationsvärld. För att kunna ha en rationell relation och dialog med världen skall man inte begränsa sig i sin kultur. Mångkulturalism är positiv för utveckling men också farligt om vi inte ser upp. Det finns risk att spänningar och konflikter ökar mellan etniska folkgrupp i ett mångkulturellt

land. Därför ”Det behövs politiskt fokus på mångfaldsfrågorna. Att lyckas ta vara på denna mångfald och skapa levnadsförhållande i Sverige, där människor med olika etniska bakgrund lever och arbetar tillsammans på jämlika villkor och med respekt för varandras särart, är den största gemensamma uppgiften för vårt land just nu” (SOU 2000: 47 s 9). ”Den största invandrargruppen i Sverige kommer från Finland. Andra större grupper kommer från Norge, Danmark, f.d. Jugoslavien, Tyskland, Iran, Polen, Chile, Turkiet och Ungern”(Fredriksson & Wahlström, 1997. S. 37-38). I Sverige kan man säga att invandrarna ligger i olika kategorier. Den som föds i sitt land och flyttat tillsammans med sina föräldrar till Sverige. Den som föds i Sverige men hennes föräldrar kom från ett annat land. Den som har en förälder från ett annat land och en svensk förälder och hela familjen bor i Sverige. Alla tre kategorier uppfattas som invandrare i Sverige.

2.2. Mångkulturell skola

Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där. (Lpo 94. s 5-6)

Det mångkulturella samhället behöver en mångkulturell skola, som fostra och utbilda ansvariga medborgare. I den mångkulturella skolan skall invandrabarn och svenska barn bemötas, fostras och utbildas tillsammans, de skall få förståelse om olika kulturer och ha tolerans mot olikheter. En mångkulturell Skola har en betydelsefull identitetsskapande funktion inte bara kunskapsförmedlande. I ett mångkulturellt samhälle kommer majoritetskulturens värderingar ska bli dominerade, men minoritetskultur skall också kunna överleva för att invandrabarn blir medvetna om sin identitet. Då det behövs skapas värdegemenskap i det mångkulturella skolan. Det betyder att det behövs en kompromiss mellan minoritetsvärderingar och majoritetsvärderingar. Att skapa en tredje kultur. Att lära leva tillsammans, integration. (Fredriksson & Wahlström, 1997; Roth, 1996; SOU 2000:47)

Roth, (1996) säger att.

Skolan förknippas således på ett särskild sätt med attitydpåverkan, kunskapsförmedling, identitetsskapande och socialisation, och detta kan motivera utbildningens centrala plats i mångkulturalismdebatten. I ett samhälle där olika grupper har motstridiga normsystem blir just skolan en av de arenor där värderingskonflikter kan ge sig till känna på ett speciellt tydligt sätt. När ett samhälle blir mer mångkulturellt ur etnisk och religiös synvinkel utmanas majoritetskulturens värderingar. (s 13)

Alltså det behövs skapas pluralism i samhället och därmed möjligheter för ett kontinuerligt kulturbyte. Samhället kan berikas och tjäna på om olika perspektiv bryts mot varandra i en öppen och offentligt dialog. Ömsesidigt förståelse skall utvecklas mellan majoritetsgrupp och minoritetsgrupper genom att vi lär oss förstå varandras historia, traditioner och tankevärld. (a a)

Fredriksson & Wallström, (1997) skriver att det finns...

”...risken för ökade sociala och etniska konflikter i samhället och risken att invandrarna blir till en andra klassens medborgare. För att motverka sådana tendenser bör skolan ställa sig två uppgifter: 1) att motverka rasism, främlingsfientlighet och intolerans. 2) att ge alla elever möjlighet till att få en god utbildning. Oavsett kulturell, språklig, social och ekonomisk bakgrund...” (s 52)

Men samtidigt säger han att det är självklart att skolan ensam kan inte lösa dessa problem, alltså det måste finnas sociala möjligheter i samhället för att hjälpa skolan. Alltså för att kunna uppnå den mångkulturella skolans ideal, skall man först motverka segregationen som finns mellan invandrabarn och svenska barn, ”Vi och Dom”. Det krävs en betydelsefull integrering i det mångkulturella samhället för att skapa kultursamförstånd, tolerans och respekt mot olikheter. Bostadssegregationen är en negativ social faktor som står mot de idealen.

2.3. Samhörighet med majoritetskulturen

Kultur uppstod när människorna började leva tillsammans. För att leva tillsammans behövdes kommunikation, då skapades språk. Kultur har en omfattande betydelse, kultur kan vara skönlitteratur, poesi, måleri, musik, tankar, idéer...

Fredriksson & Wahlström, (1997) skriver:

För att bringa någon reda i vårt kulturbegrepp kan vi skilja mellan tre olika nivåer: 1- tankar, idéer, värderingar, känslor och livsperspektiv, 2- olika typer av beteenden och 3- föremål (de materialiserade handlingarna om vi så vill) som byggnader, monument, skrifter, gåvor m.m. ytterst är kultur det sätt på vilket människor lever tillsammans. Uppfostran handlar till stor del om att bibringa nästa generation en viss kultur. (S 83)

Kulturmötet uppstår när människor med olika kulturell bakgrund möts. Ibland leder kulturmötet till konflikter bland folk, men samtidigt mänskliga kontakter kan utveckla kulturen. Att möta andra kulturer genom musik, dans, och exotiskt mat är konfliktfri. Men mötet med andra kulturer är svårare i vardagen. Det är viktigt att se hur människorna beter sig i olika sociala sammanhang i samhället. Ibland skapas kulturmissförstånd på grund av att man inte har någon kunskap om andras kulturer, eftersom kulturer kan vara mer eller mindre olika. I Sverige, eftersom svenskarna är ett homogent folk t.ex. vad det gäller religion och språk, är det svårt både för invandraren och svenskar att blandas in i varandras kultur. Det betyder att minoritetsgrupperna står mot en homogen majoritetsgrupp.(a a)

Enligt Elmeroth, (1997) invandraren som kommer till ett nytt land möter en annan kultur (majoritetskultur). Samhörigheten till den egna kulturen kommer att försvagas hos en del människor. Det finns människor som blir instängda i den egna kulturen och segregerar sig från majoritetskultur, men då kommer de att bli marginaliserade i samhället. Man kan säga att *"Segregationen kan vara frivillig; invandraren vill gärna bo nära medlemmar av den egna gruppen. Men segregationen kan också var ekonomiskt, socialt eller politiskt"*. (s. 61)

Det betyder att det finns faktorerna som motverkar samhörigheten med majoritetskulturen och det problemet präglas i skolan. Men en del människor lär sig hur man kan ta emot de positiva attityderna av majoritetskulturen och utvecklas. Det kan bero på deras bakgrund, klasstillhörighet, utbildning, social position eller personlighet.

2.4. Begreppen assimilation, ackulturation och integration

Den anpassningsprocess som invandraren genomgår kan leda till tre steg, assimilation, ackulturation och integration. (a a)

2.4.1. Assimilation

Assimilation är ett identitetsbyte, en avlärnning från den egna kulturen. Individen vill byta sina gamla traditioner och värderingar till den nya traditionen som tillhör majoritetens kultur för att bli accepterad i det nya samhället. Det är svårt för första generationen att ändra den personlighet och fostran som man har fått som barn. Andra generationen blir också påverkad av föräldrarnas kultur men barnen kan anpassa sig bättre till det nya samhället. (Elmeroth, 1997)

"Assimilation innebär då att minoritetsgrupper anpassar sig frivilligt eller fås att anpassa sig till majoriteten eller normdominanta grupper"(SOU 2000;47, s. 48).

Men den här anpassningen är inte kreativ. Den är tom på känsla och förståelse.

2.4.2. Ackulturation

Ackulturation är en funktionell anpassning till det nya samhället. Det betyder att individen skaffar en verktyg (språket) och genom att lära sig det nya språket kan hon/han komma ut i samhället. Den här individen har bra självkänedom och är medveten om sin egen kultur men genom ackulturation kan hon dra fördelar av den nya kulturen och utvecklas ännu mer. (Elmeroth, 1997)

Den här processen är aktiv och kreativ eftersom individen är medveten både om sin kultur och majoritetskultur. Individen drar aktiv nytta av de fördelar som finns i den nya kulturen och kan utvecklas och fördjupa sin kunskap om omvärlden. Men i ett mångkulturellt samhälle skall anpassningsprocessen vara ömsesidig. Det betyder att svenskar också skall lära sig invandrarkultur och dra nytta av den.

2.4.3. Integration

Det finns olika definitioner från olika författare om integrationens innebörd.

Elmeroth, (1997) skriver att enligt Arnstberg och Ehn *"integration innebär att majoritetskulturens sociala organisation övertas av minoritetsgruppen."*

Invandrargruppens mönster vad gäller familjeliv, rekreation, religion, uppfostran o.s.v. byts ut mot det nya landets mönster."(s 62). Elmeroth fortsätter sedan med en annan definition, hon säger att enligt Brislin "invandraren kombinerar element från den gamla kulturen med element från den nya och skapar härigenom en tredje kultur" (s.62). Det betyder att en tredje kultur kan vara en kompromiss mellan olika kulturer, vilket skapar samhörighet, förståelse och tolerans bland folk i ett mångkulturellt samhälle.

Under 1990-talet har vuxit fram ett kulturellt integrationssynsätt i Sverige. Synsättet betonar att mångfald, som individuellt väljande av kulturell tillhörighet, erkänts (SOU 2000:47).

I regeringens proposition *Sverige, framtiden och mångfalden* (Prop. 1997/98:16) står de nya integrationspolitiken:

Staten bör inte fastställa övergripande mål för enskilda individers integration. På den individuella nivån bör integration betraktas som ett livsprojekt vars innehåll och mål endast kan bestämmas av individen själv. Däremot kan staten sätta upp mål för vad som bör uppnås inom olika samhällsområden med hjälp av arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik osv. Och stödja den individuella integrationsprocessen genom att föra en politik som ger individen möjligheter att förverkliga sina mål i livet. (Prop.1997/98:16: 22)

I regeringens proposition om den nya integrationspolitiken nämns också förutsättningar för sammanhållning : samhällsdelaktighet, demokrati och jämställdhet:

De yttersta gränserna i samhället sätts alltid av landets lagar och andra författningar, men inom ramen för dessa bör ett stort utrymme finnas för olika sätt att leva och tänka. Det är också nödvändigt med en öppen och levande debatt. För att kunna utveckla samhället tillsammans behöver en ny nationell gemenskap skapas. Ömsesidig respekt och tolerans är hörnstenar i ett sådant arbetet, men också kreativitet och oräddhet och en önskan från alla vilja och våga möta det annorlunda och det främmande. Den som har en stark egen identitet har bättre förutsättningar att klara detta. Därför är den egna identitetsutvecklingen viktig. (Prop. 1997/98: 16: 24)

Man kan relatera regeringens propositionen till skolans situation i Sverige. Det betyder att om invandrarelever får kunskap om sina egna kulturer kan de få en bättre identitet och självuppfattning och alltså kan integreras bättre i det mångkulturella samhället. Samma sak gäller också svenska elever, de måste också få kunskap om invandrarens kulturer och därmed kan kultursamförstånd skapas och integrationen kan uppnås.

Lundberg, (1991) säger att:

Ska man upptäcka och förstå andra kulturens kommunikativa mönster är det viktigt att kunna identifiera och förstå den egna kulturens värdenormer (oftast outtalade) och kommunikationsmönster. Det gäller att till stor del "upptäcka " sin egen kultur och sitt eget kommunikationssätt. (s. 86)

2.5. Svårigheter vid anpassningen till en ny kultur

Att bemöta ett främmande kultur kan inte vara problemfritt. Individens bakgrund, personlighet och hälsa är avgörande för att bemöta en ny kultur. Individerna som har kunskap, positiva attityder, social kompetens, problemlösnings förmåga kan anpassa sig bättre i ett nytt samhälle. Men individen som saknar sådana förmågor kan få kulturchock, bli förvirrad och isolerad. (Elmeroth, 1997)

En av de viktigaste faktorerna för identitet och anpassning är språket, men det kan också relateras till individens bakgrund och livsvillkor samt den sociala resursen och samhällsstrukturen i det nya landet. För att individen ska kunna anpassa sig till en ny kultur skall han/hon kunna uttrycka sig och därmed kunna skapa relation med omgivningen och människorna. Språket har stort betydelse för sociala relationer och identitet.

2.5.1. Identitet

Identitet innebär en känsla av personlig kontinuitet och av att dela väsentliga karakteristiska med andra. Man känner sig trygg i sin egen grupp där man vet hur man ska agera och hur andra reagerar. (Blomberg, 1980. S 13)

När man kommer till ett nytt land är det viktigt hur man skall reagera och ta ställning inför olika situationer. Det är möjligt att man reagera fel eftersom man utgår från sin kultur och sina erfarenheter i hemlandet. De värderingar man har haft i hela sitt liv i hemlandet kan inte ändras med en gång genom invandring. Och det behövs inte heller eftersom i varje kultur finns positiva och negativa sidor. När invandraren kommer till Sverige känner han/hon sig främmande och osäker. (a a)

Invandraren som har kunskap, och en bra vision av världen, kan successivt anpassa sig i det nya landet genom att lära sig språket. Men invandraren som saknar kunskap och vision av världen kan få kulturchock. Kulturchock kan leda till identitetskris. Omgivningen är främmande för invandrare och invandrares beteende är främmande i samhället. Den gamla identiteten passar inte i det nya samhället. Kulturchocken kan minska anpassnings processen och leda till marginalisering. Ibland kulturchocken leder till att invandraren vill upphöra med sin gamla identitet och byta sin kultur och värderingar mot det nya samhällets, (assimilation). Men om majoritetskulturen inte acceptera detta, finns ingen chans för invandraren som vill identifiera sig med den nya kulturen. För att kunna assimileras inom majoritetskulturen skall man veta dessa normer och värderingar. (Elmeroth,1997)

För invandrarbarnen kan situationen bli svårare eftersom de möter svensk kultur i skolan och föräldrarnas kultur i hemmet. Situationen blir svår när invandrarföräldrarna vill stå mot den svenska kulturen och vill isolera sina barn ifrån det svenska. Det skapar kulturkonflikt mellan det nya och det gamla. Ibland invandrarbarn skämmas för sina omoderna föräldrar. Men eftersom miljö påverkar människans beteende, tar barnen emot en del av sina föräldrars kultur och en del av svensk kultur.

Elmeroth, (1997) skriver:

Eftersom identiteten fortfarande formas i tonåren, befinner sig invandrarungdomar i en annorlunda situation än vuxna. I deras identitetsutveckling sker påverkan från både föräldrarnas kultur och från den omgivande majoritetskulturen. (s 65)

Även invandrarungdomar upplever marginaliseringen, eftersom de saknar kunskap om sina föräldrars kultur, sitt hemlandshistoria och sitt modersmål, samtidigt har de svårt att känna samhörighet med den nya kulturen p.g.a. brist på svenskhet, då kommer inte de att accepteras av majoritetskulturen. Invandrarungdomarna känner inte sig trygga varken hos föräldrars etniska grupper eller majoritetssamhället. De känner att de inte tillhör helt och hållet någon av de grupperna, de svävar mellan de både grupperna i samhället. Det kan skapa identitetsförvirring hos invandrarungdomar. En del invandrarungdomar lär sig att leva med dubbel kultursamhörighet, men en del blir segregering inom invandrarområden och kommer inte i kontakt med den nya kulturen och lära känna dessa normer och värderingar. (a a)

Enligt Angelöw & Jonsson, (2000) kan individen identifiera sig i samband med de normer och värderingar som han/hon har vuxit upp i.

Det betyder att vår sociala och kulturella situation kan påverka och forma våra tankar, ideal, beteenden och personligheter. Genom att umgås, blir människor påverkade, påverkar varandra och utvecklar olika relationer, känslor och handlingar. Individen anpassar sitt beteende till omgivningen, och påverkar samtidigt själv sin omgivning. Genom interaktionen mellan människor skapas språk och kultur och därigenom utvecklar människan en identitet och en uppfattning om sin tillvaro. Det betyder att social interaktion leder till självkännet och medvetenhet om omvärlden.

Cooley uttrycker detta med följande ord:

Människan är en social produkt, helt och hållet social. Individens jag, identitet och medvetande uppstår och omskapas i samspel med andra, i interaktion med andra människor och ting. Individen kan inte betraktas som skild från samhället.(a a, s 19)

Det betyder att människan i samspel med det omgivande samhället, kan forma och utveckla sin identitet.

2.5.2. Modersmålet

Det som ger en människa identitet, är bland annat språket. Genom språket kan barnet kontakta omvärlden och uttrycka sig. Språket är ett medel som man kan förstå med och bli förstådd. Första språket, modersmålet som barn lär sig är en bas för att lära andra språk. Det kan hjälpa barn att uppfatta sig själv och sin livssituation i ett mångkulturell land. (Heyman,1988; Paulin, m.fl.,1993)

Enligt Fredriksson & Wahlström, (1997) att lära modersmålet är en hjälp för att invandrarelever ska kunna finna sin identitet, genom kunskap om modersmålet kan eleven bygga en bro mellan kulturer. Modersmålet hjälper invandrarelever att behålla kontakterna med sina släktingar och sina rötter i sitt hemland och få kunskap om sin bakgrund och sitt ursprung.

”Invandrarbarn kom till skolorna på 60- och 70-talet i samband med arbetarkraftsinvandringen” (Paulin, m.fl.,1993. S 9). På den tiden var inte skolan förberedd för att undervisa dessa barn. Skolan placerade barnen i vanliga svenska klasser utan särskild stöd. Man trodde att barnen så snabbt kan lära sig svenska. Tanken var att invandrarbarn ska lära sig svenska och bli svenskar. Det fanns en assimilation tanke om invandrarbarn. Men med tiden fick skolan en annan förståelse för invandrarbarn och inläringen av språket. Man förstod att modersmålet är viktigt för att lära ett andra språk. År 1977 kom beslutet om hemspråksreformen och barnens rätt till hemspråkundervisning.

Skolans mål för hemspråksundervisning blev

- aktiv tvåspråkighet
- stark självkänsla
- klar och tydlig identitet
- delaktighet i två kulturer. (a a, s 11)

Alltså att ha tillgång till flera språk och kulturer är berikande och positivt för individen. Tvåspråkighet ger svårigheter men den har också ett unikt värde som leder till kunskapsutveckling hos individen. Det är viktigt att invandrareleverna och familjerna blir medvetna om denna tillgång och utvecklar sin identitet som en minoritetsmedborgare i det mångkulturella landet genom att lära sitt modersmål. (Hultinger & Wallentin (red), 1996)

Men undersökningarna vid Malmös lärarhögskolan (Konstantinides, juni 1995. Nr. 605) visar att det finns invandrarelever som skäms att tala på sitt modersmål eller tala om sitt ursprung i skolan. Invandrareleverna vill assimilera sig och identifiera sig med sina svenska klasskamrater. Det finns invandrarelever som knappt vet om sitt ursprung och sin hemlandskultur.

2.5.3. Invandrarelever och tvåspråkighet

Månson i boken (Månson, (red). 1998) skriver att enligt Habermas är språket det viktigaste verktyget i samhället. Egenskaper i språket hjälper människan att komma till ömsesidigt samförstånd i ett mångkulturellt samhälle. Språket är avgörande för den sociala integrationen och kommunikationen mellan människor. Även språkliga interaktioner är betydelsefulla för uppkomsten och utvecklingen av det mänskliga samhället. Att kunna språket är grunden för att medborgarna blir ”myndiga samhällsmedlemmar” och det är också betydelsefullt för det mänskliga medvetandet.” *Att människor genom kommunikativt rationella diskussioner strävar efter ömsesidigt samförstånd är därför, enligt Habermas, språkets djupaste innebörd”* (S 325)

Alltså för att kunna bemöta olika kulturer och för att ha kultursamförstånd, skall alla medborgarna kunna tala på ett gemensamt språk i det mångkulturella samhället. Det är uppenbart att språket är en viktig nyckel för att förstå hur människor tänker. Språket är viktigt för att en människa kan tänka, förstå, uttrycka sig och hitta sin identitet. Andraspråksinläring är den språkinläring som äger rum efter det att modersmålet har etablerats. inläringen av två språk kan vara parallellt eller successiv.

Fredriksson & Wahlström, (1997) säger att:

Parallell inläring av språket är när en person parallellt har lärt sig två förstaspråk. Detta är vad som händer i en familj där föräldrarna har olika modersmål...successiv inläring av två språk är när barnet först lärt ett språk, men redan i mycket unga år också lärt sig ett andra språk på modersmålet. (s 179)

Människan lär sig språket på olika sätt. Informellt i hemmet och formellt i skolan genom undervisning. Man skall skilja mellan förstaspråk, andra språk och främmande språk. Förstaspråksinläring sker under barndomen. Andraspråksinläring sker när personen redan kan modersmålet och vill lära ett ytterligare språk.” *Andraspråksinläring som äger rum genom formel inläring , utanför det geografiska område där språket talas , brukar kallas för inläringen av främmande språk*”(a a, s 197). Svenska barn som lär sig engelska i Sverige, det språket kallas främmande. Men invandrabarn som lär sig svenska i Sverige, det språket är andra språk. Alltså andra språk är inte ett främmande språk som man lär sig formellt bara i skolan.

Faktorerna som ålder, miljö, personlighet, kontakt med andra människor, påverkar inläringen av ett andra språk hos människan. Yngre barn lär sig snabbare andra språket än vuxna. För att lära ett språk måste man höra det. Om inläring av svenska sker utanför den svenska miljön blir inläringen svårare. Det finns invandrabarn som har svårt att lära sig svenskan eftersom de bor inom ett segregande område. Då kommer de att bli halvspråkiga, det betyder att en person som inte har riktiga kunskaper på något språk. Barn lär sig språket genom lek och kontakt med andra barn inom olika sammanhang och situationer. Interaktionen är viktigt för inläringen av andraspråket. Andraspråket skall användas aktivt och genom olika interaktioner med vuxna och barn. Att lära andraspråket är lättast för de elever som har en svensk förälder eftersom de kan träna svenska hemma. Men det blir mycket svårt hos eleven som har icke svensk förälder. (Carlgren, 1999; Dewey, 1998; Elmeroth, 1997; Fredriksson & Wahlström, 1997; Hultinger & Wallentin (red.), 1996; Stensmo, 1994)

Alltså de invandrarelever som är födda i Sverige blir tvåspråkiga från början av sitt liv. Elever som själva invandrade blir successiv tvåspråkiga. Personligheten kan också påverka inläringen av andraspråket. Barn som talar mycket och vill ha kontakter med sin omgivning kan lära sig bättre språket än barn som är blyga och tysta. Barns förvärvande språk sker först i en informell miljö, antingen i hemmet eller på daghem. Förstaspråket används hemma och andraspråket används utanför hemmet. Successiv kan barnet lära sig att det finns skillnader mellan språken. Men ändå när invandrarelever vill börja skolan har de mindre utvecklad bas i svenskan än de svenska eleverna, eftersom svenskan är första språk hos svenska elever och andraspråk hos invandrarelever. (Elmeroth,1997)

2.6. Det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet, och integration

Jan Carle i boken (Månson (red), 1998), skriver enligt Bourdieu, att ha tillgång till det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet hjälper individen att integreras bättre i det nya samhället. Det betyder att den bakgrunden som individen har påverkar hennes/hans liv och anpassningsprocessen i det nya samhället. Smaker, livsstilar, och klasstillhörigheter påverkar individens position i ett nytt samhället. Smak och livsstil kan vara som ett system av egenskaper som passar bra ihop. Våra val och sociala

handlingar är relaterade till det sätt som våra existensbetingelser har format oss. Alltså klassbegreppet kan relateras till existensbetingelser, livsstilar och smaker.

Jönsson m. fl., (1993) skriver att enligt Bourdieu:

Att växa upp och formas av sina existensbetingelser handlar med andra ord till stor del om att tillägna sig eller investera i vissa former av tillgångar. I detta sammanhang har Bourdieu utvecklat sina olika kapitalbegrepp, där ekonomisk kapital avser innehav och kontroll över ekonomiska tillgångar i gängse mening. Kulturellt kapital innefattar tillgången till den legitima kulturen, skolsystemet och den högre utbildningen. Behärskande av språket på det sätt som gynnas i skolan är också en dimension av det kulturella kapitalet. Den tredje formen kapital, det sociala kapitalet, avser sociala kontakter och förbindelser som kan vara av stor vikt för ens möjligheter i livet. (s 26)

Det är uppenbart, att ha tillgång till alla dessa kapitalformer skapar möjligheter för människan att utvecklas. Kapitalism skapade ett klassamhälle där varje samhällsklass fick sina egna livsvillkor. Medelklassen som har det kulturella, sociala och ekonomiska kapitalet kan utnyttja detta och utvecklas. Men detta kapital som är nödvändigt för människans utveckling saknas hos arbetarklassen.

”För oss framstår det som självklart att samhället har förändrats och att det därmed erbjuder ett större antal livsstilar och valmöjligheter än för bara några årtionden sedan. Men av denna utveckling följer inte automatiskt att vem som helst kan socialiseras till vad som helst. De olika livsstilarna representerar fortfarande olikheter i existensbetingelser mellan ungdomar från olika sociala skikt och miljöer...” (a a, s 31)

Alltså elevens bakgrund, livsvillkor och klasstillhörighet påverkar barnets liv och framtid. En sociologisk studie av ungdomars liv visar hur samhällsstruktur och livsvillkor formar ungdomars idéer, handlingar, och framtid. Barn och ungdomar växer upp under olika livsvillkor och deras personlighetsutveckling beror på den situation som de befinner sig i. För att kunna få en syn på ungdomars utveckling skall man undersöka i vilka sociala omständigheter och i vilka kulturer de lever i. (a a)

En för sociologin viktig aspekt avser reproduktionen av sociala strukturer och samhällsklasser, vilket konkret innebär den process som gör att t. ex. huvuddelen av barn och ungdomar som växer upp i arbetarhem även själva blir arbetare som vuxna och att barn till akademiker i stor utsträckning blir akademiker. (a a, s 23)

Det betyder att samhällsklass och miljöfaktorer är betydelsefulla för barnets utveckling, t ex. bostadsområde och kompisar. Det är betydelsefullt i vilket område man bor. I ett område som är socialt homogent kan barnet inte träffa andra barn från andra samhällsskikt och andra kulturer. Det betyder att barn som bor i ett homogent område (rikt område eller fattigområde) har nästan samma intressen och fritid som finns i närmiljön. Barnet tar till sig samma kultur och värderingar som finns i hennes/hans omgivning utan att vara medveten om detta. Närmiljön påverkar indirekt barnets språk, motivation, utveckling och vision om omvärlden. (a a)

En av de orsaker som skapar avstånd mellan olika barn under utvecklingsprocessen är språket. Att ha tillgång till rätt språk har stor betydelse för framgång i skolan. Barn och ungdomar som kommer från arbetarklass och har lågutbildade föräldrar behärskar inte det språk som akademikers barn kan. Akademikerbarn har mer ordkunskap, på grund av att deras föräldrar talar det akademiska språket i hemmet och barnet som från början av sitt liv hör och lär sig många ord, blir van vid det akademiska språket. Men arbetarklassbarn lär sig ett fattigt språk på grund av deras föräldrars låga utbildning. (a a)

Man skall tänka på att skolans språk är medelklassspråk och att arbetarklassbarn har svårt att lära sig skolans språk. På det sättet kommer skolan stödja medelklassens barn. på grund av ett bättre språk och hemresurser får de högre utbildning i framtiden. För arbetarklassbarn saknas verkliga sociala möjligheter för utveckling. (a a)

Jönsson m.fl. fortsätter:

Även föräldrar och ungdomar från högre sociala skikt har dessutom ofta större kunskap om hur skolan fungerar, de använder samma språk och delar många gånger också de normer och värderingar som överförs och premieras i skolan. Denna större förtrogenhet med skolsystemet och skolkulturen får betydelse för hur barnen orienterar sig och förhåller sig under sin skoltid och är också en bidragande orsak till skolframgång. (s 44)

Genom gjorda undersökningar av olika samhällsklasser förstår vi att arbetarklassungdomar läser mindre böcker än medelklassungdomar. Även att läsa tidningarna beror på den sociala bakgrunden. Akademikerungdomar läser mest utländska nyheter, ekonomisor och kulturartiklar medan arbetarklassungdomar läser lokala nyheter, sportnyheter och serier. Ungdomar från högre sociala skikt är intresserade av att gå på konserter, på teater och museum medan arbetarklassungdomar går på diskotek, lyssnar på musik. Medelklassungdomars fritid inriktas mot deras framtid. Fritiden hjälper dem att uppnå sitt mål i skolan och i framtiden, men det saknas hos arbetarklassungdomar. När arbetarklasseleverna går till skolan är deras motiv att träffa kompisar, inte att lära sig. Allt detta leder till att arbetarklassungdomar inte kan utvecklas lika bra som medelklassungdomar och det beror på deras hemmiljö och närmiljö. Det saknas resurser och en bra förebild för att sådana ungdomar ska kunna utvecklas." *De ekonomiska resurserna var med andra ord ett nödvändigt villkor för familjernas ställning och bestämde hur den sociala horisonten såg ut som barnen växte upp med*" (a a, s 83).

Björklid (1996) skriver att familjesituationen och miljöfaktorer påverkar barnets förståelse och utveckling. Det finns ett ömsesidigt samspel mellan individ och omgivning som påverkar människans utvecklingsprocess. Man måste ha ett helhetsperspektiv på elevens utveckling och hennes/hans samspel med närmiljön. " *..för att förstå en människa behöver man därför lära känna, förutom henne, också hennes miljö...* " (s 14-15). Elevernas familjesituation, föräldrarnas arbetsvillkor, kompisar, bostadsområde och fritid, har stor betydelse för deras utveckling. " *kvalitén i den sociala miljön har vidare en betydelsefull inverkan på utvecklingen och den nivå som kan uppnås*" (s 53).

Alltså man ser hur klassförhållandena och bakgrunden bestämmer människans livschanser och livssituation. Man kan även relatera Jönssons undersökningarna till

invandrarelevs livssituation i Sverige. De invandrarelever som har arbetarklassbakgrund har ännu svårare situation i Sverige, de utsätts för dubbla svårigheter, en gång för sin klasstillhörighet och en gång för att de är invandrare och bor inom segregerade områden. Enligt den livssituationen som sådana invandrarbarn lever i, får de brist i det svenska språket och därmed problem för att kunna hitta sin riktiga identitet och sin plats i det nya samhället.

Men de invandrarelever som har välutbildade föräldrar med en bra social position i samhället, har mer kraft och integreras bättre i det mångkulturella samhället. Invandrarfamiljerna med över medelklass och medelklassbakgrund kan bo inom bättre bostadsområden tillsammans med svenskar och därmed kan deras barn komma i kontakt med svenska barn och lära sig bättre det svenska språket och den svenska kulturen och dess normer och värderingar. Härigenom får dessa invandrarbarn ett bättre samspel med omgivningen och får lättare att hitta sin identitet och sin plats i det mångkulturella samhället. Det betyder att även i det nya landet invandrarbarns bakgrund avgör deras sociala relationer, utveckling och därmed integrationen.

Alltså man skall ha ett sociokulturellt perspektiv på invandrades anpassnings process. Invandrades bakgrund, utbildning, klasstillhörighet, personlighet, hälsa, skapar möjligheter för integrationen i ett nytt land. Men samtidigt skall man tänka på vilka möjligheter och resurser det nya landet skapar för invandrarfamiljerna och deras barn, för att invandraren ska kunna integreras i det mångkulturella samhället. För att kunna integrera invandrarbarn med svenska barn behövs sociala resurser, det behövs skapas en bra miljö för integration både i skolan och i samhället.

3. Metod

3.1. Inledning

Mitt syfte med uppsatsen är att förstå invandrarelevs situation i Sverige. Och hur kan invandrarelever få förståelse och integreras i skolan. Jag vill visa skillnaderna som finns mellan olika skolor i relationen med integrationen, genom en jämförande studie av ett antal invandrarelevs vardag i några olika skolmiljöer med varierande kulturella inslag. Jag ska undersöka hur integrationen fungerar i praktiken på deras skolor? Vilken betydelse har invandrarföräldrars utbildning och klasstillhörighet för att invandrareleverna ska kunna integreras in i ” Den svenska kulturen”? Hur kan segregation skapa missförstånd och identitetsförvirring hos invandrarelever? Finns det några ytterligare faktorer som är betydelsefulla för en framgångsrik integration som påverkar det pedagogiska samspelet mellan invandrarelever och omgivning i skolan ? För detta ska jag göra en empirisk forskning. Jag ska göra forskning i tre olika skolor som ligger inom olika bostadsområden (ett villaområde, ett invandrantätt område och ett segregande område) i Lund och Malmö. Inom analys och diskussionen kommer jag att jämföra invandrarelevernas situationen i de tre skolorna för att påpeka och synliggöra skillnaderna.

För att kunna förstå hur invandrarelever ha det i skolan har jag valt en kvalitativ ansats. Min kvalitativ forskning kombineras av två delar, observation och intervju. Jag har också studerat litteraturen och författarnas synpunkter om den mångkulturella skolan.

Jag gör observation av invandrarelevernas totala beteende enligt Rönnerberg (1972). Rönnerberg säger att:

Socialt beteende avser beteende i förhållande till andra. Det rör hur samspelet mellan människor sker...Socialt beteende kan iakttas på flera sätt. Man kan observera hur en person integrerar med en annan person. Man kan observera hur en person fungerar i förhållande till mer eller mindre stora grupper. Man kan också observera hur grupper fungerar inbördes eller i förhållande till varandra. Vilket socialt beteende, som man fokuserar sin uppmärksamhet på, beror på vad man vill veta. (s 34-35)

Beteendeobservation är en viktig del av utbildningen inom beteendevetenskap, för att förstå människans situation. Beteendeobservation är en väg för att få kunskap.(a a) Samtidigt ska jag intervjua enligt Kvale, (1999). Samtal och dialog är kärnan för att få kunskap och förståelse om människans liv, idéer och upplevelser. Om man vill förstå människors livsvillkor skall man lyssna på dem.

Den kvalitativa intervjun är en unik känslig och kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningspersonernas vardagsvärld. Genom intervjun kan de förmedla sin situation till andra ur ett eget perspektiv och med egna ord.(a a, s 70)

Jag tänkte att först skall jag göra intervjuer med invandrareleverna för att känna de och förstå deras livssituation och bakgrund, sedan göra observationen av deras beteende i skolan.

Observation är en bas för min forskning och intervjuerna är en kompletterande del till observationerna. I diskussionen använder jag tolkningen av observationerna, resultatet av intervjuerna, samt litteraturen som underlag för slutsatsen

3.2. Etnografisk metod

Fetterman, (1998) skriver:

Ethnography is the art and science of describing a group or culture. The description may be of a small tribal group in an exotic land or a classroom in middle-class suburbia. The task is much like the one taken on by an investigative reporter, who interviews relevant people, reviews records, weighs the credibility of one person's opinions against another's, [...] The more predictable patterns of human thought and behavior are the focus of inquiry. Ethnographers are noted for their ability to keep an open mind about the group or culture they are studying [...] The ethnographer is both storyteller and scientist; the closer the reader of an ethnography comes to understanding the native's point of view, the better the story and the better the science. (s 1-2)

Alltså för att förstå en social handling skall man ha en etnografisk syn på olika människor och kulturer. Etnografi är en forskningsmetod som, där fokus ligger på att studera människa, samhälle och kultur. Kulturen påverkar människans fostran,

handlingar och ideal. Alltså för att förstå en människa skall man studera henne utifrån hennes kulturs synvinkeln. (a a)

Jag anser att man kan känna ett land genom att studera dess historia och bakgrund i form av filmer eller böcker, samt genom att ha kontakter, umgås och dialog med olika människor från olika länder kan man få en inblick i deras kulturer, idéer och livssituationer.

Jag valde 9 invandrarelever från olika länder och kulturer (eleverna kommer från Kina, Libanon, Irak, Ryssland, Uruguay, Zimbabwe, Palestina och en elev från en tvärkultur familj (mamman kommer från Tietjenien och pappan kommer från Afghanistan).

Eftersom jag själv, har kommit från Iran, ett land som ligger i Asien, (Iran är ett mångkulturellt land. Det finns olika folkgrupper i Iran med olika språk och religioner som i många tusen år bott tillsammans. Tidigare hettes landet **Persien**, eftersom **Pars** är den största folkgruppen i landet, ungefär 38% av hela befolkningen. De har haft makten i hela Irans historia på grund av det persiska språket, jag anser att språket spelade stor roll för att behålla makten. Men sedan, för att kunna behålla samhörigheten mellan alla folkgrupperna i hela landet, ändrades namnet till **Iran**, som är ett neutralt namn. Jag kan säga att det som vävde olika folkgrupperna tillsammans i Iran är vår persiska poesi och litteratur, som iranier är stolta över). Dessutom jag har vuxit upp i en muslimsk familj och jag känner nästan invandrarelevernas kultur. Irak och Afghanistan är grannar till Iran, även andra länder som Libanon och Palestina är muslimska stater. Jag har kunskap om sådana länders kultur och historia. Kinas kultur känner jag eftersom jag har kinesiska kompisar. Det gamla Sovjetunionen som var granne till Iran, känner jag genom att läsa om dess historia och litteratur. Under kriget i Afghanistan, kom cirka 4 miljoner afghaner till Iran som flyktingar, Jag känner deras kultur eftersom jag träffade många afghaner i Iran, (en del afghaner talar på dary som liknar det gamla persiska språket). Människorna från Latinamerika och Afrika känner jag genom historia och genom att jag har haft mycket kontakt med sådana människor i Sverige. Jag förstår att Afrikansk och Sydamerikansk kultur skiljer sig från Asiatiska kulturer. Vid tolkningen kommer jag att ta hänsyn till detta.

Etnografi är en metod som man kan använda inom kvalitativ forskning, eftersom den hjälper forskaren att förstå en social handling utifrån en annan kulturs synvinkel. En fördel med etnografi är att man kommer nära intervjupersoners förståelse av sin omvärld. Forskaren kan få större empati och inlevelse för att förstå intervjupersoners situation. Etnografi hjälper forskaren att leva nära sitt forskningsobjekt. (a a)

Jag vill säga att mina erfarenheter och upplevelser i att leva i två mångkulturella länder (Iran och Sverige) hjälpte mig för att förstå och tolka mina intervjupersoners beteenden. Dessutom, mina kunskaper om ländernas kulturer och historia hjälpte mig att få en bättre förståelse och uppfattning om invandrarelevernas situation både under observationerna och intervjuerna. Jag anser att kunskap om etnografi är betydelsefull inom kvalitativ forskning.

3.3. Angående observation och dess tillförlitlighet

Observation innebär ett sätt att iaktta. Jag anser att observation är en bra väg för att förstå barn och ungdomars situation. Observationen ökar tillförlitligheten inom

kvalitativ forskning. Det är uppenbart att när man vill observera andras beteende kan den person som blir observerad tycka att situationen är obehaglig.

Rönnerberg, (1972) säger att:

ingen kan observera en annan person i samma rum utan att samtidigt påverka beteendet hos den han observera. [...] Om man bullrar och pratar och inleder intensiv kontakt med den man skall observera, påverkar man genom sin närvaro naturligtvis mer. Om man är helt neutral och inte svarar eller reagerar på någonting, om man försöker bli så neutral [...] påverkar man mindre. (s 21)

Innan jag gick in i klassen fick jag lärarens och elevernas samtycke med observationen. Jag lovade att alla ska vara anonyma. När jag skulle observera i klassen berättade jag inför klassen om innehållet och syftet med uppsatsen. Alla eleverna i klassen visste varför jag var där. Elever i båda skolorna reagerade naturligt mot mig. Det var helt okej att jag var där. För att inte påverka eleverna satt jag neutral och tyst i klassen. När jag observerar eleverna skriver jag ner deras beteende på papperet. Jag anser att observation är en bra väg för att undersöka barn och ungdomars beteende.

3.4. Angående intervju och dess tillförlitlighet

Enligt Kvale, (1999) för att göra intervjun skall forskaren ha god kunskap om ämnet. Även forskaren måste välja rätt person för intervjun, det betyder att intervjupersonerna skall kunna förstå vad ämnet handlar om. Samtidigt skall Intervjufrågorna vara tydliga och lättbegripliga så att intervjupersoner ska kunna förstå frågorna och svara rätt. För att kunna intervjuar har jag läst litteraturen för att få kunskap om ämnet som jag vill undersöka. Jag väljer skolorna enligt mitt mål och väljer intervjupersonerna som kan svara mina frågor. Mina intervjupersoner är 14- 16 år, de är nästan vuxna, och känner väl sin skolmiljö. Jag har inte använt bandspelare, för att minska stressen hos intervjupersonerna. Innan jag har intervjuat har jag fått intervjupersonernas samtycke och jag har lämnat intervjufrågorna till dem för att de ska kunna tänka och reflektera över frågorna innan de svarar. Jag lovar att intervjupersonerna ska vara anonym. Jag har antecknat alla svaren för att kunna tolka intervjuerna.

Det som är viktigast under intervjun är att man ska kunna tolka svaren. Man skall också tänka på intervjupersonernas kroppsspråk. Det som är nackdel med intervjun är att det finns risk att forskaren tolkar fel eller tolkar intervjun på det sättet som han/hon själv vill. Men forskaren har ett vetenskapligt ansvar för att tolka sanningen och vara neutral. Men man kan också säga att kunskap är relativ. Även intervjupersonerna kan bli stressade och känna sig satta i en obehaglig situation. Intervjuarens förmåga till empati kan minska stressen under intervjun. Man skall vara vänlig, tydlig och neutral för att motverka stressen. (a a)

3.5. Urval och genomförande

Jag har observerat och intervjuat 3 invandrarelever i en skola som ligger inom ett villaområde i Lund och 3 invandrarelever i en skola som ligger inom ett invandrartätt

område i Lund, samt 3 invandrarelever i en skola som ligger inom ett invandrarområde i Malmö. För att det ska bli lättare för läsaren, benämner jag skolorna respektive skolan A, skolan B, och skolan C.

Skola A

skolan A, ligger inom ett villaområde i Lunds kommun. Det är en skola med 350 elever inom högstadiet. I skolan finns bara ett fåtal invandrarelever (cirka 20). Jag kan säga att skolan är en homogen skola. Största delen av eleverna bor inom villaområde och tillhör över medelklass och akademikerfamiljer. De andra eleverna bor nära villaområden och kommer mest från medelklassfamiljer.

Skola B

Skolan B, ligger inom ett invandrantätt område i Lunds kommun. Nära skolan finns också ett villaområde och ett bostadsrättsområde. Skolan är högstadium med nästan 400 elever, 40% av eleverna är invandrare och resten är svenskar. I området bor mest arbetarklass men det finns också en del över medelklass och medelklass som både är invandrare och svenskar. Det betyder att en del av invandrareleverna som studerar i den här skolan är akademikerbarn eller medelklassbarn. Den här skolan är en skola med olika elever från olika länder och olika samhällsklasser.

Skola C

Skolan C, ligger i ett invandrarområde i Malmö. Alla eleverna är invandrare. Det finns bara en särklass som består av några svenska elever. Det betyder att skolan är mångkulturell men utan svenskar. Svenska elever saknas i den här skolan. Invandrareleverna kommer från arbetarklassen och största delen av invandrarfamiljerna är arbetslösa. Invandrarföräldrarna är icke utbildade och lågutbildade.

I skolan A, som ligger inom villaområdet i Lund kontaktade jag rektorn för att få hjälp. Rektorn hittade tre invandrarelever som var villiga att observeras och intervjuas, tre invandrarelever från Kina, Irak och en elev från en tvärkulturfamilj (mamman från Tjetjenien och pappan från Afghanistan) och barnet är fött i Moskva. De studerar i tre olika klasser i skolan. I den här skolan studerar 350 elever inom högstadiet. Jag valde invandrareleverna som studerar i årskurs 8 och 9, eftersom de gått längst i skolan.

I skolan B, som ligger inom ett invandrantätt område i Lund kontaktade jag biträdande rektorn och frågade om jag kan observera och intervjuas där. Han valde tre invandrarelever. En pojke från Zimbabwe, en pojke från Ryssland och en flicka från Uruguay. Alla eleverna studerar i årskurs 8 i en klass tillsammans.

Jag observerade eleverna i klassen och i hela skolan. I skolan A, observerade jag under en vecka och jag observerade en elev i varje klass, det betyder en elev varje dag. I skolan B, observerade jag under 4 dagar. Jag observerade de tre eleverna i samma klass, men jag observerade en elev varje lektion, men i gymnastiksalen observerade jag alla tre eleverna på samma tid. När jag observerade elevernas beteende skrev jag anteckningarna på tre olika papper.

I skolan C, där jag bör studera invandrarelever har jag inte gjort observation på grund av att ingen svensk elev finns i skolan och jag skulle observera integreringen mellan invandrarelever och svenska elever. När det inte finns någon svensk elev i skolan

betyder det att det inte finns någon integration heller. För att göra intervjuerna gick jag till eleverna i korridoren i skolan och frågade vem som ville intervjuas. Många invandrarelever ville intervjuas. Jag har valt tre elever som studerar i årskurs 8 och 9. Två flickor från Libanon och en pojke från Palestina. Men ändå kom många elever till rummet som jag ville utföra intervjun i. De ville lyssna på intervjun. Jag kunde inte stoppa dem. Jag sa att om intervjupersonerna accepterar kan ni komma in. Intervjupersonerna accepterade och det kom många invandrarelever in i rummet och lyssnade på intervjuerna.

En av invandrareleverna som studerar i skolan A, har flyttat nyligen från Rosengård till Lund. För att förstå elevens situation ringde jag även till hans mor och frågade om elevens livsvillkor. Eleven föddes inom en tvärkulturfamilj (mammans kommer från Tjetjenien och pappan kommer från Afghanistan och barnet är fött i Moskva). Eleven är 14 år gammal, bodde i olika länder och kan tala olika språk, Men kan inte läsa och skriva på något språk på den nivån som han måste. Jag kontaktade barnets föräldrar genom telefonen för att bli säker på att jag förstod barnets situation. Eftersom kontakten med föräldrarna skedde genom telefonen kan jag inte lämna den som bilaga, men det som jag frågade var innehållet av den intervjun som jag har gjort med deras barn i skolan. Jag ville bara bli säker på att barnet svarade rätt på mina frågor om sin bakgrund.

Observationerna är en bas för min forskning och intervjuerna är en kompletterande del till observationerna. I diskussionen använder jag tolkningen av observationerna, resultatet av intervjuerna samt litteraturen som underlag för slutsatsen. Men först börjar jag redovisa intervjuerna för att läsaren ska kunna känna till informatörerna.

4. Resultat

4.1. Redovisning av intervjuerna

Jag ska katalogisera redovisningen av intervjufrågorna under rubriker, eftersom detta är teman i min intervjumall: **Bakgrund, språk, bekantskap med svenskar, tradition och identitet.**

4.1.1. Bakgrund

På skola A, intervjupersonerna är tre pojkar från Kina, Irak och en elev från en tvärkulturfamilj.

1. Eleven från Kina är 15 år gammal, kom till Sverige vid 5 års ålder, har buddism som religion och bor inom villaområden nära skolan. Han studerar i årskurs 9 och hans föräldrar är båda **akademiker** och jobbar som **forskare** på universitetet i Lund.
2. Eleven från Irak är 16 år gammal, kom till Sverige vid 8 års ålder, är kristen och bor nästan nära villaområden. Han studerar i årskurs 9 och hans föräldrar är **välutbildade** från sitt hemland och fortsätta att **studera vidare** på universitetet i Lund för att kunna få mer kompetens och få ett bättre jobb i Sverige.

3. Eleven från tvärkulturfamilj (Pappan är från Afghanistan och mamman är från Tjetjenien) barnet är fött i Moskva och är 14 år gammal. Han kom till Sverige vid 8 års ålder, är muslim och bor inte så nära villaområden. Han flyttade nyligen från Rosengård och skolan C, till den här skolan i Lund. Familjen flyttade till Lund för att barnet ska få studera tillsammans med svenska barn och lära sig svenska. Han studerar i årskurs 8 och hans föräldrar har **akademiska utbildning** från Moskva. Mamman har utbildning som danspedagog och pappan har utbildning som polisofficer men i Sverige studerar mamman vidare på KOMVUX och pappan jobbar som busschaufför.

På skola B, intervjupersonerna är en flicka från Uruguay, en pojke från Ryssland och en pojke från Zimbabwe.

1- Eleven från Uruguay är 14 år gammal, är född i sitt hemland, har ingen religion, bor nära studenthus i Lund. Hon studerar i årskurs 8, och har välutbildade föräldrar. Pappan är **matematikprofessor** och mamman har studerat **data teknik**. De båda startade **dataföretag** i Spanien och hela familjen ska flytta till Spanien under sommaren i år.

2- Eleven från Ryssland är 14 år gammal, är född i sitt hemland, har ingen religion, bor inom ett villaområde nära skolan i Lund. Han studerar i årskurs 8, och har Välutbildade föräldrar. Pappan är **överläkare** och **cancerforskare** och jobbar på lasarettet i Lund och mamman jobbar som **ekonom** på lasarettet i Lund.

3- Eleven från Zimbabwe är 14 år gammal, är född i Zimbabwe, är katolik, bor i Lund inom ett nästan svenskt område, som inte ligger nära skolan. Han studerar i årskurs 8, och hans mamma har **gymnasieutbildning** och studerar på KOMVUX men hans svenska styvfar är arkeolog. (hans biologiska far dog år 1996, han var amerikan och jobbade som läkare i Zimbabwe).

På skola C, intervjupersonerna är två flickor från Libanon och en pojke från Palestina som alla bor inom ett invandrarområde i Malmö.

1. Flickan från Libanon som bär slöjan, är 15 år gammal, född i Sverige, är muslim. Hon studerar i årskurs 9 och hennes föräldrar har **gymnasieutbildning** men båda är **arbetslösa**.

2. Flickan från Libanon är 16 år gammal, född i Sverige och är muslim. Hon studerar i årskurs 9 och hennes föräldrar är **icke utbildade** och **arbetslösa**.

3. Pojken från Palestina är 14 år gammal, kom till Sverige vid ett års ålder och är muslim. Han studerar i årskurs 8 och hans föräldrar är **icke utbildade** och **arbetslösa**.

Det betyder att invandrareleverna som studerar i skolan A, som ligger inom villaområden, har välutbildade föräldrar. Invandrareleverna som går till skolan B har också välutbildade föräldrar utom en. Invandrareleverna som går till skolan C, som ligger inom ett invandrarområde i Malmö, har lågutbildade föräldrar eller icke utbildade föräldrar.

4.1.2. Språk

Talar de modersmålet? Nästan alla invandrarelever talar modersmålet i hemmet. Alla eleverna utom en tycker att det är en fördel, något positivt, att kunna modersmålet. De tycker att man kan ha kontakta med sitt folk från sitt hemland. Det syns att invandrareleverna har olika orsaker till att lära sig modersmålet enligt sin bakgrund och livsvillkor.

I skolan A. Eleven från Irak säger: ” *Man får inte glömma sin bakgrund, man kan prata med sina släktingar* ” .

Eleven från Kina säger: ” *då kan man ett extra språk , en fördel om man t.ex. träffar någon från samma land , i alla fall positivt är det*”

I skolan B: Eleven från Ryssland säger:” *När man vill åka dit man måste kunna tala med människorna där*”

Eleven från Uruguay säger: ” *...det är bra att kunna språket när man vill resa dit, i mitt hemland*”

I skolan C. Eleven från Palestina säger :.”*Det är bra att kunna sitt språk, man måste kunna läsa Koranen. Arabiska är Koranens språk, det är viktigt*”.

4.1.3. Bekantskap med svenska barn

Har invandrareleverna svenska vänner? På skola A och B har invandrareleverna svenska kompisar både i skolan och inom bostadsområdet. Men på skola C, har eleverna ingen svensk kompis eller om de har svensk kompis kan de inte umgås hemma, utan träffas på gatan.

På skola B, eleven från Uruguay sa ” *Ja, jag har många svenska kompisar i skolan*”

På skola C, flickan från Libanon sa : ”*ja, utanför skolan, på stan*”.

Går de ofta hem till sina svenska kompisar ? På skola A och B, har jag fått positiva svar. Invandrareleverna som bor inom villaområden träffar oftare sina svenska kompisar hemma hos varandra, än invandrareleverna som bor inom kommunala bostäder tillsammans med svenskar. Det visar att de som bor inom villaområde har mer hemresurser. (Jag tror att det beror på att de har en bättre ekonomi därför kan de umgås mer med varandra). Men i skolan C, får jag negativa svar. De invandrareleverna har ingen svensk kompis eller om de har, träffas de på stan, inte hemma. På skola C, ser jag en tydlig segregering. På skola A och B, ser jag att invandrareleverna är mer integrerade med svenska elever i samhället. (Faktorn som bostadsområde spelar stort roll).

Eleven från Kina sa: ”*Ja , jag ofta träffar dem*”

Eleven från Ryssland sa: ” *Jag har 5-6 svenska kompisar och har umgått med 3-4 svenska elever*”

Eleven från Uruguay sa: ”*javisst, vi träffas rätt ofta ...* ”

Pojken från Palestina säger: ” *Nej, Jag tycker inte om på grund av traditionen*”.

Flickan från Libanon säger: ” *Nej, ibland träffas vi i stan*”

Pratar de ofta om sitt hemland med sina svenska kompisar? På skola A, det händer sällan, i den här skolan finns bara några invandrare. På skola B, invandrareleverna talar

oftare om sitt land. (Det beror på att de studerar i en blandad skola och miljön i skolan är positiv, tryggare och hjärtligare så att barn vågar att tala om sin bakgrund).

I skolan C, alla är invandrare och i samband med det har de ingen svensk kamrat att tala med i skolan. Men invandrareleverna från olika länder talar mycket med varandra om sina länder. (Det visar att i den här skolan invandrareleverna har mycket kunskap om andra länderna men samtidigt har de mindre kunskap om Sverige som de bor i).

Eleven från Kina säger: ”*Nej, det gör jag inte*” .

Eleven från Uruguay säger: ”*ja, det händer, t.ex. om vad vi gör där i Uruguay.*”

Eleven från Palestina säger att: ”*Jag har inte svenska klasskamrater. Men innan jag reste dit (hemland) alla invandrarelever frågade mig var ligger dit land, hur du ska vara där , där finns krig*”

4.1.4. Tradition

Vilken inställning tar föräldrarna till svensk tradition? På skola A och B, är invandrarelevernas föräldrar positiva till svensk tradition. (jag tror det beror på att de är välutbildade och har en bredare syn på omvärlden)

På skola C, håller de hårt på sina egna traditioner och tycker inte om svensk tradition, även om de har bott i Sverige i många år.

Eleven från Irak som är kristen säger: ”*Ja, vi firar t.ex. jul och mina föräldrar har många svenska kompisar...*” .

Eleven från Kina säger:” *De är positiva, de tycker att jag skall uppleva båda traditioner.*”

Eleven från Uruguay säger:” *vi firar alltid svenska traditioner* ”

Eleven från Palestina säger: ”*Nej, de tycker inte alls svenska traditioner*”

Har de någon känsla för Luciafest, midsommar eller jul ? På skola A och B, svarar eleverna klokt, de argumenterar sina svar och de flesta har sympati med svensk tradition. I skolan C, är det tvärtom ingen av de invandrareleverna tycker om svenska traditioner. (Det visar att närhet skapar samhörighet)

(Jag kan förstå att invandrareleverna som bor inom segregeringade områden inte har känslor för svenska traditioner även om de är födda i Sverige. Även deras föräldrar är mot svensk tradition. Det betyder att invandrarna som är isolerade har ingen samhörighet med majoritetssamhället.)

Eleven från Kina säger: ”*I början inte, men idag det har jag, eftersom jag har bott här länge.*”

Eleven från Ryssland säger: ”*Inte så mycket, vi har ingen religion. Vi firar inte julen. I den gamla Sovjetunionen det var förbjuden att fira julen... nu jag har lite grand känsla om jul men jul är religiös fest , min familj är inte religiösa*”.

Flickan från Libanon säger: ” *Inte, inte alls*”

Talar de om sin hemlandstradition i klassen under lektionen? Hur ofta frågar deras lärare om deras hemland under lektionen?

På skola A, det är sällan att de blir tillfrågade. På skola B, som är en blandad skola, det händer ofta att eleverna blir tillfrågade men när de studerade i årskurs 6 händer det oftare. I skolan C, händer det också ofta.

Eleven från Kina säger : *"Det har aldrig hänt, och lärare har aldrig frågat"*

Eleven från Irak säger : *"Ja , det händer ibland. När vi har t. ex. geografi, religion, det händer att lärare frågar mig om mitt land."*

Eleven från Ryssland säger: *" Ja, men inte så ganska ofta.. det har hänt ... tidigare frågade de mycket i årskurs 6, nu känner de mig och frågar inte så mycket"*

Eleven från Uruguay säger: *"det hände , läraren och elever frågar mig hur är det i ditt land. De är intresserade och vill veta"*

Eleven från Palestina säger: *" SO- ämne lite jag blir frågad. Under 6 nivån frågade min lärare mycket om mitt land och Islam. Mycket om Islam"*.

4.1.5. Identitet

Hur mycket vet de om sitt hemland, sina föräldrars bakgrund om de blir tillfrågade? I alla skolorna invandrareleverna som har åkt till sitt land under dessa år, eller de som flyttade till Sverige vid 8 års ålder, vet mycket om sitt hemland och sin bakgrund, men invandrareleverna som inte har åkt till sitt land, vet knappt om sitt land. I skolan A, Eleven från Irak säger. *"Jag vet mycket, om tradition och kultur . därför att jag var så stort när jag har kommit hit. Jag var 8 år"*

Eleven från Kina säger: *"Inte mycket, men en del kan jag i alla fall."*

Annan elev säger *"jag vet bara lite grand"*

I skolan B, eleven från Uruguay som också åker till sitt land säger: *"Jag vet ganska mycket. Jag bodde i mitt land och vet om människorna där och vad vi har till tradition..."*

I skolan C, eleven från Palestina som har åkt till sitt land under sommaren säger: *" Jag kan mycket. Jag kan svara om jag blir frågad"*.

Flickan från Libanon säger: *" sådär, Jag kan lite..."*

Vad tycker de om att ha två kulturer och språk ? på skola, A och B,

invandrareleverna tycker att det är positivt, de tycker att i framtiden kommer de att använda språken. De tycker att lära känna olika människor hjälper till att uppleva bättre världen, få kompisar, och berika livet.

Men på skola C, de flesta är negativa mot att ha två kulturer. De tycker inte att de tillhör två kulturer. De argumenterar att eftersom de är isolerade i Rosengård tillhör de inte samhället.

(elevernas svar visar att segregation skapar hat och intolerans. Men närhet mellan olika kulturer och olika människor skapar förståelse, tolerans och vänlighet bland eleverna).

Eleven från Irak säger. *"Ja , det är en fördel att ha två kulturer, kunna prata om två länder , ha två bakgrunder ser jag bara positiv"*

Eleven från Kina säger: *"Det är bra , positiv, man får uppleva fler saker och skillnader"*

Eleven från Uruguay säger: *"ja , man får mycket erfarenhet. Livet blir berikad. Man kan veta mycket. Man förstår bättre världen om man vet mycket om olika kulturer"*

Eleven från Ryssland säger: *" Ja, man kan använda av båda språk i framtiden. Om man åker till Ryssland kan man få kompisar där, när man kan språket och kulturen. Olika kultur är spännande man vet om varje kultur och känner människor"*

Eleven från Zimbabwe säger: ” ja, för att man lär sig två språk. Man blir språkkunnig. När man har två kulturer kan man förstå mer”.

Eleven från Palestina i skolan C, säger: ” Nej, Jag vet ingenting om svensk kultur. Jag tycker inte om svensk tradition. Vår religion är annorlunda än svenskar. Vi är muslimer. Jag vill leva i mitt land men där finns krig. Jag kan inte bo där, svenskar är rasister, de tycker inte om invandrare... Här i Rosengård vi invandrare bor tillsammans och behöver inte svenskar”.

Flickan som bär slöjan säger: ”Inte alltid...för att...paus... det är svårt att ha två kulturer och traditioner...paus... men att kunna två språk är bra”.

Känner de sig som svensk eller som invandrare ? I skolan A och B

invandrareleverna, som har välutbildade föräldrar och studerar tillsammans med svenska elever, känner sig som invandrare eller känner sig både invandrare och svensk och relatera detta till sin bakgrund och ge en bättre förklaring av sin identitet. Men invandrareleverna i skolan C, som har lågutbildade eller icke utbildade föräldrar, bor inom ett segregering område och studerar inte med svenska elever, känner sig också som invandrare, men relatera detta till sitt bostadsområde.

I skolan A. Eleven från Kina och Irak känner sig invandrare. ” Man vet om det” ” För att jag är invandrare”

Eleven som kom nyligen till skolan A från Rosengård säger: ” Paus... svensk. För att det finns bara svenskar i skolan” När jag frågar hur kände du dig i skolan i Rosengård säger han: ” ”invandrare, för att där fanns bara invandrare”

I skolan B. Eleven från Ryssland säger: ”Jag känner mig inte svensk. Jag kommer från Europa men jag känner mig inte svensk... Därför kulturen är olika, jag känner mig ryss.”

Eleven från Uruguay svarar så intressant: ”Ja vet inte. Jag är så stolt över Sverige, jag gillar Sverige, samtidigt gillar jag Uruguay. Jag tycker att jag tillhör till båda kulturer. Jag älskar båda länder.”

I skolan C, eleven från Palestina säger: ” Invandrare, Jag har en annan tradition, en annan religion. Jag bor inte i svensk område , jag bor i Rosengård”

Flickan från Libanon säger : ” Paus.... Jag vet inte... om man bor i Rosengård måste man vara invandrare”

Hur känner de sig i sin skola? I skolan A, en elev känner sig inte främmande, en elev känner sig sällan främmande och en elev som, kom från Rosengård till den här skolan, är tyst och svarar inte (tystnaden betyder att han känner sig främmande i skolan). I skolan B, som är en blandad skola, ingen av invandrareleverna känner sig främmande. De är trivs och är trygga i skolan. I skolan C, eftersom alla eleverna är invandrare i skolan, ingen av dem känner sig främmande.

Eleven från Kina som bor inom villa områden säger att : -” Nej, icke främmande, eftersom jag känner många i skolan. Jag studerar här i 4 år.”

Eleven från Irak som bor nästan nära villaområden säger : ” ja ,men sällan . Jag har knappt kompisar i den här skolan”

Eleven från Uruguay säger: ”Nej, jag gillar min skola, jag är trivs är”

4.2. Observationer i skolan A

Skolan A, ligger alltså inom ett villaområde. I området bor mest medelklass och övermedelklass familjerna. De flesta eleverna som kommer till skolan kommer från villaområden. På högstadiet studerar 350 elever, det finns bara några invandrarelever bland dem. Jag observerar mest eleverna som kommer från Kina, Irak och en elev som kommer från en tvärkultur familj (Afghanistan och Tjetjenien). Barnet föddes i Moskva, och flyttade nyligen till Lund. Tidigare bodde han i Rosengård i 4 år. Observationen pågick under en vecka.

I korridoren och matsalen

När jag kommer in i skolan på korridoren ser jag många svenska elever. Eftersom skolan ligger inom ett villaområde kommer eleverna mest från samma området. Jag ser att eleverna har medelklassbeteende, de är lugna, artiga, glada och mjuka. Bland de svenska eleverna finns bara några invandrarelever.

I matsalen ser jag bara några invandrarelever men de sitter bland svenska elever och äter tillsammans i lugn och ro. En helt svensk miljö präglar hela skolan (korridorer, matsalen och klasser). Jag ser knappt arbetarklassbeteende bland eleverna. Atmosfären som präglar skolan är svensk medelklass- och över medelklasskultur. Det är uppenbart att invandrareleverna rättar sig efter svensk ordning eftersom i matsalen ser jag hur invandrareleverna reagerar liksom svenska elever, t. ex. de hämtar tallriken, tar maten, sätter sig vid bordet, äter ordentligt och efter maten står upp och lämnar tallrikarna och matsalen så ordentligt, precis liksom medelklass- och över medelklassvenskar, (vi människor i Asien reagerar inte så i allmänheten. Vi pratar väldigt mycket med varandra). Invandrarelevernas beteende visar att de är medvetna om att de är i minoritet i skolan och måste acceptera majoritetskulturen och ordningen.

När jag sitter i korridoren under rasten ser jag att alla svenska elever talar och skojar med varandra och en invandrarelev sitter tyst och bara tittar på dem. Trots att han studerar tillsammans med dem i en klass blir han inte inblandad. Han sitter tyst och bara tittar, (en känsla av marginalisering) det har hänt under en vecka som jag har gjort observationen i skolan. Det som är uppenbart i korridorerna är att svenska eleverna talar mycket och invandrareleverna är tysta och talar knappt.

(Varför svenska eleverna talar mest med varandra, kan bero på den svenska kulturen, och kan också bero på det att personalen saknar kunskap om integration och kulturmötet i skolan. Jag anser att barn kan formas enligt den fostran som de får både i hemmet och i skolan. Men man ska inte glömma att skolan har stor roll vid socialisation av olika barn, eftersom barn varje dag går många timmar i skolan. Enligt Lundberg, (1991) ”Svenskar är mest själva och talar knappt med främmande människor”. Men det gäller inte dagens ungdomarn, idag svenska ungdomar är mer öppna än sina föräldrar).

Det finns bara en invandrarelev som hela tiden går med svenska elever och talar och skojar med dem. Han som kommer från Irak, men det är han som börjar kontakta svenska elever, (ett beteende av ensamhet). Han är mycket social och bussig, han talar högt i korridoren och skojar även med svenska flickor och personalen. Han kommer från en medelklassfamilj och bor nära villaområden.

I klassen

I klassen finns 26-28 elever, det finns 2 eller 3 invandrarelever och de andra är alla svenskar. Invandrareleverna sitter mellan svenska eleverna. De svenska eleverna talar med varandra under lektionen, men eleven som kommer från Kina har helt annat beteende. Han sitter och lyssnar så allvarligt i klassen och hela tiden svarar läraren som frågar (i kinesisk kultur är skolan viktig). Han kommer från en akademikerfamilj. Jag ser att hans beteende är helt annorlunda i skolan. Han är mycket säker på sig själv, har bra självförtroende och vet att han är i minoritet i klassen. Han skojar inte med elever eller lärare, vilket de svenska eleverna gör. När de jobbar i gruppen talar han stillsamt, gör sitt arbete, och sitter tyst och väntar på läraren. Samtidigt avlyssnar han när lärare eller andra elever talar med varandra i andra gruppen. Det som gör mig förvånad är att han avlyssnar väldigt mycket och observerar hela klassen när de har grupparbete. Det syns på hans ansikte. Enligt Elmeroth, (1997) tvåspråkighet har olika effekter på individen, en del individer avlyssnar mycket. Att vara tvåspråkighet kan leda till analytiskt tänkande, de har ett tänkande som är bredare. *"Tvåspråkiga barn har större analytisk förmåga än enspråkiga"* (S 88).

(medan jag observerar kommer hans lärare till mig och säger att han är toppelev i skolan och har bra betyg). När läraren frågar, svarar han hela tiden rätt. Det är uppenbart att han kan det svenska språket. Det visar att kontakter med svenska barn är avgörande under inläringen av svenska som andra språket. Han har studerat under 9 år bland svenska elever och har bott inom ett svenskområde (villaområden), samtidigt har han akademikerföräldrar. Jag förstår att hans inlärningsmetod är helt annorlunda än svenska elevers. (Även om han har bott i Sverige under 10 år och bor inom ett svenskområde, är hans beteende helt kinesisk). De svenska eleverna är rörliga och talar och skrattar högt när de har grupparbete vilket han inte gör. I gruppen sitter han med två flickor och en pojke. Han respekterar väldigt mycket de svenska flickorna och skojar inte med dem, vilket ofta svenska pojkarna gör. Svenska eleverna skrattar högt, men han bara ler. Han koncentrerar och reflekterar väldigt mycket över det som läraren säger. Även i gymnastiksalen har han ett annat beteende än de svenska eleverna. Han är mjuk och lugn och talar inte högt. Jag ser ingen assimilationsbeteende hos honom. Han är medveten om att han är invandrare och försöker inte att bli som svenska elever. *"Jag känner mig invandrare. man vet om det"*. Samtidigt känner han sig inte främmande i skolan. *"Icke främmande. Eftersom jag känner många i skolan. Jag har studerat här i 4 år"* (ur intervjun)

Han har ett intelligent beteende. Han är väldigt målinriktad och säker på sig själv och vet att han är en kines som studerar i en svensk skola. Han respekterar alla normer och regler som finns i skolan, det behövs ingen kontroll över honom. Jag förstår att han har en annan hemuppföstran. Han studerar tillsammans med svenska elever men samtidigt sätter han gräns mellan sig själv och de andra svenska eleverna. Han går sin väg men det stör inte skolverksamheten, därför är personalen glada och nöjda med honom.

I en annan klass som jag observerar finns det 2 eller 3 invandrarelever och nästan 23 svenska elever. Jag observerar eleven som jag intervjuade, han kommer från Irak. Eleven är mycket öppen, han talar högt, skojar med lärare, svenska elever och även med svenska flickor. Det som är uppenbart är att det är han som går fram och talar med alla, inte de svenska eleverna. Han frågar lärarna, ibland svarar lärarna. Han är rörligt. Jag ser ett assimilationbeteende. Han överdriver väldigt mycket för att få prata med alla (det kan bero på en känsla av ensamhet). Han vill bli som de andra, han vill bli accepterad av

majoriteten i klassen. Han talar nästan med alla i klassen även i korridoren. Men jag ser knappt att någon svensk elev går fram till honom och börjar tala med honom. ”*Jag känner mig sällan främmande, jag har knappt kompisar i den här skolan*”. (ur intervjun)

Han vill vara med svenska elever, men accepteras kanske inte av majoriteten som är svenskar. (jag tror att det beror på att den svenska kulturen är mycket stängd). Hela tiden försöker han att bli accepterad av majoriteten, men han har svårt att lyckas eftersom de svenska eleverna är mest med varandra.

Enligt Elmeroth, (1997) invandrarungdomar vill bli accepterade av den dominerande gruppen, men okunnsgheten om majoritetskulturen och brist på svenskhet, leder till att de kommer att förbli utanför majoritetsgruppen.

I en annan klass observerar jag eleven som har vuxit upp i en tvärkulturfamilj. Pappan kommer från Afghanistan och mamman kommer från Tjetjenien, de träffades i Moskva. Barnet föddes i Moskva och är 14 år gammal, under dessa år har han varit i Ryssland, Afghanistan, Tjetjenien och Sverige. Det är 5 år som han bott i Sverige och under 4 år bodde han i Rosengård i Malmö (studerade tidigare i skolan, C) och hade inga kontakter med svenska barn. Det är bara några månader sedan som hans familj flyttade till Lund. (motivet för flyttningen var att barnet då kommer i kontakt med svenska barn och lär sig det svenska språket). Han kom för ungefär 2,5 månader till den här skolan och det är nyligen som han träffat svenska barn, efter 5 år i Sverige. (Samtidigt som jag observerar berättar hans lärare för mig att eleven var chockad när han kom första dagen till skolan. Eleven kan knappt svenska och förstår knappt undervisningen, han behöver särskild stöd med svenska som andra språket, men får det inte än. Det är nyligen som eleven började tala med sina klasskamrater som sitter bredvid honom).

Jag frågar läraren om hur barnet kunde klara sig i skolan i Rosengård under dessa år. Läraren säger till mig att kraven i Rosengårds skolan är låg, de har inte samma nivå som oss i den här skolan. (Det betyder att invandrarelever i Rosengård har mindre kunskap på grund av att de inte kan behärska det svenska språket). Och man måste tänka på att invandrareleverna inte är läs- och skrivkunniga om sitt modersmål heller. Det betyder att i framtiden ska det mångkulturella samhället ha en massa medborgare som inte kan läsa och skriva på något språk på den nivån som man måste kunna och därför inte kan få utbildning. Att kunna läsa och skriva är en av de viktigaste målen i skolan (Lpo, 94). Men bostadssegregation förhindrar skolan för att uppnå sitt mål (Elmeroth, 1997; Hultinger & Wallentin, 1997).

I klassen när eleverna läser SO-ämne sitter barnet spänt, det syns att han koncentrerar sig väldigt mycket men förstår litet. Han undviker att ha ögonkontakt med läraren. Han är väldigt osäker och känner sig otrygg. Det syns att han känner sig främmande i klassen eftersom han inte förstår det svenska språket. När läraren frågar honom, blir han nervös och tittar i bordet och skäms. Stackars barn, situationen är så fruktansvärd när läraren frågar honom och han inte kan svara, man måste betänka att han är 14 år gammal och skäms mycket över sin okunnsghet. De andra svenska eleverna är duktiga, svarar istället för honom och han blir ännu mer skamsen och blinkar mycket. Det visar att han är nervös och upprörd.

Lund och den här skolan är en ny värld med ett nytt språk och nya människor. Barnet måste börja från början, svårigheten är att det måste studera på samma nivå som de

andra svenska eleverna i skolan. Men först behöver han lära sig det svenska språket. (läraren säger till mig att eleven är mycket villig och flitig att lära sig, men eftersom han bodde i Rosengård, hade han inga kontakter med svenska barn för att kunna träna och lära sig svenskan. Barnet kan därför inte förstå undervisningen).

Barn lär sig språket genom olika situationer och sammanhang. Genom lek med andra barn och genom att ha kontakta med vuxna kan barn utveckla språket (Carlgren, 1999; Dewey, 1998; Fredriksson & Wahlström, 1997; Stensmo, 1994).

Barnet sitter tyst men talar ibland med sin klasskamrat (en svensk elev) som sitter bredvid honom. Jag ser att när de får uppgiften från läraren vill den svenska eleven hjälpa honom. ” *verksamheten i klassrummet är social såtillvida att eleverna lär av varandra*” (Stensmo, 1994. S 165). Även i datasalen ser jag att en svensk elev hjälper honom med dator. Det syns att svenska elever känner sympati med honom eftersom de vet han inte kan så mycket svenska och vill hjälpa honom med uppgifterna.

Jag tänker på att om han hade haft såna möjligheter från början när han kom till Sverige, om han hade haft kontakter med svenska barn och kunnat träna svenska med svenska barn, kunde han idag tala bra svenska. Gränsen som skapas mellan invandrabarn och svenska barn i samhället, hindrar dem från att uppleva varandra och känna varandra.

I gymnastiksalen sitter han mest ensam (idrottsläraren stimulerar inte honom till att komma närmare till svenska elever eller tvärtom, det kan bero på den svenska kulturen eller att det saknas pedagogisk kunskap hos läraren). Svenskar har positiv syn på ensamheten. De flesta svenskar vill vara ensamma i olika sammanhang (Lundberg, 1991). Ibland talar barnet med en invandrarelev i gymnastiksalen. Det är uppenbart att han har lätt att tala med invandrabarn, även i datasalen sitter han bredvid en invandrarelev. Det beror på att han bara hade kontakter med invandrabarn i Rosengård under 4 år.

Han är mycket blyg eftersom han känner sig främmande. Han är medveten om att han inte är duktig som de andra svenska elever och därför skäms han.

Hans situation är svårare än de andra invandrarelevernas i skolan eftersom han bodde 4 år i Rosengård, inom ett segregering område. Hela skolans miljö är främmande för honom. Den här skolan i Lund och Rosengårdsskolan i Malmö är två skilda världar. Eleven står inför stora utmaningar: att lära sig det svenska språket, språksamspillet, och samspelet mellan individ och omgivning. Han hade ett svårt liv under 14 år av sitt liv. Han har upplevt att studera inom fyra kulturer och länder på olika språk. Mer än ett år i Tjetjenien studerade han på Tjetjeniska, två månader i Moskva på ryska, fyra år i Rosengård i Malmö med olika elever från olika länder och 2,5 månader i den här skolan i Lund, en skola där mest svenska akademikerbarn studerar. Han upplevde kriget i Afghanistan, i Tjetjenien, han upplevde hemlöshet. Det är uppenbart att det saknas självkännedom hos barnet. Hans beteende visar att han är förvirrad. Han vet inte till vilken kultur han tillhör. (Under intervjun när jag frågade honom känner du dig svensk eller invandrare, svarade han :” *svensk, för att det finns bara svenskar i skolan*”. Och när jag frågade honom kände du dig också svensk i Rosengård? Svarade han: ”*Nej, invandrare. För att där fanns bara invandrare*”). Det kan vara ett tecken på identitetsförvirring hos barnet på grund av segregationen.

Slutligen uppfattar jag under observationen av invandrareleverna i skolan A, i Lund att invandrareleverna inte känner sig hemma i skolan. De vet att de måste acceptera

majoritetskulturen och dess normer och värderingar. Det är uppenbart att invandrareleverna är medvetna om att de är i minoriteten. Jag ser ett beteende av främlingskap, utanförskap och ibland assimilation bland invandrareleverna (det är självklart att beteendet är individuellt). Skolans miljö är helt svensk. Det saknas ett fungerande samspel mellan invandrareleverna och omgivningen i skolan. Man kan inte säga att det är en mångkulturell skola, det är en homogen skola, det är en svensk medelklass- och över medelklasskola. En skola som bara förmedlar den svenska medelklasskulturen. Teorierna om den mångkulturella skolan och det pedagogiska målet som står i Lpo, 94 kan inte verkställas i den här skolan eftersom det saknas möjligheter och finns få invandrarelever i skolan.

4.3. Observationer i skolan B

Skolan B, ligger alltså inom ett invandrartätt område i Lund. Nära skolan ligger också ett villaområde och ett bostadsrättsområde. Eleverna som studerar i skolan B, kommer från dessa områden och tillhör mest arbetarklassen, men bland dem finns även akademikerbarn och medelklassbarn. Nästan 400 elever studerar inom högstadiet, cirka 40% av dem är invandrare. Invandrareleverna har olika bakgrunder, en del av dem har välutbildade föräldrar men största delen har arbetarklassbakgrund. Jag observerar mest invandrareleverna som kommer från Ryssland, Uruguay och Zimbabwe, de studerar tillsammans i en klass i årskurs 8. Observationen pågick under 4 dagar.

I korridoren och matsalen

När jag kommer in i skolan ser jag många invandrarelever och svenska elever i korridorerna. Skolans atmosfär är lugn, men samtidigt mycket levande och attraktiv. Eleverna med olika utseende och olika hudfärg, från Europa, Asien, Afrika, Amerika talar alla svenska. Invandrarelever och svenska elever har bra samspel med varandra, jag ser ingen elev som känner sig ensam. Helt enkelt inga tecken på ensamhet och främlingsfientlighet ser jag inom skolans miljö.

Under rasten sitter alla eleverna, båda svenskar och invandraren, i korridoren, talar och skojar med varandra. Jag ser hur en svensk elev försöker kunna lära sig ”Jag älskar dig” på arabiska av en irakisk elev. Även hör jag att båda svenska elever och invandrarelever kan uttala vissa ord på olika språk. Det finns samhörighet och samförstånd bland alla eleverna från olika kulturer i den här skolan. Det visar att barn har inga problem för att kunna komma närmare till varandra.

I matsalen ser jag att invandrarelever sitter mellan svenska elever och äter tillsammans. Jag ser inga problem. Det syns att både invandrareleverna och svenska eleverna känner sig hemma i skolan. (Situationen som jag såg i skolan A, gäller inte här. I Skolan A, var det svensk över medelklass- och medelklasskultur som var dominerad i skolan. Men här i skolan B, det är mångfalden, som är dominerad). Matsalen är en plats, där olika elever med olika kulturer från olika samhällsklasser kan mötas. I matsalen ser jag kulturblandning, jag menar att invandrarelevernas beteende är en blandning av båda svensk kultur och sina egna kulturer, ”en tredje kultur” ser jag inom skolans miljö. Jag kan säga att mångfalden i skolan hjälpte alla eleverna till att kunna ta bort sina gränser mot främmande människor och komma närmare till varandra.

Jag ser ett ömsesidig samspel mellan svenska elever och invandrarelever, kulturmissförstånd ser jag inte bland dem eftersom mångfalden skapar närhet och förståelse om olika kulturer i skolan (när jag observerar pratar ibland personalen med mig. Jag förstår att personalen är duktig, de har positiva attityder kring mångfalden i skolan. Jag ser att skolan är välorganiserad och har haft bra resurser för att kunna hjälpa invandrareleverna med det svenska språket). Alla dessa faktorer skapade en ömsesidig förståelse mellan eleverna och både invandrarelever och svenska elever känner sig välbefinnande i skolan. ”Jag gillar min skola, jag är trivs här” (Ur intervjun).

I klassen

I klassen finns 26 elever, 11 stycken av dem är svenska elever och 15 stycken är invandrarelever. Invandrarelever sitter bland svenska elever. Jag observerar de tre invandrarelever som intervjuades, två av dem är akademikerbarn, en pojke från Ryssland och en flicka från Uruguay och en elev som kommer från Zimbabwe.

Eleven från Zimbabwe hade haft en ostabil livssituation. Hans pappa var en amerikansk läkare som jobbade i Zimbabwe, och genom ett förhållande med hans mamma föddes han. Barnet bodde i Zimbabwe med sin mor och pappan dog år 1996 av cancer i USA. Idag är hans mamma gift med en svensk man som är arkeolog.

I klassen sitter han mest mellan två invandrarelever. Ibland ser jag att han talar med svenska elever. Under lektionerna har han inte något intresse för ämnena t.ex. matte. Han talar hela tiden under lektioner med sina klasskamrater och gör inte sina uppgifter. Han är omotiverad och har inga mål. Ingen tar honom på allvar. Han talar och går hela tiden med två invandrarelever, de är också omotiverade. Även i bildsalen där de ska måla ser jag inte att han gör någonting positiv. Han har inget intresse för skolan. Skolan är en plats där han träffar sina kompisar. Men det är uppenbart att han inte känner sig främmande i skolan. Han har lätt att tala med sin lärare och även med svenska elever. I matsalen sitter han med båda svenska elever och invandrarelever och äter. I gymnastiksalen spelar han med alla eleverna och har bra samspel med alla i gruppen.

Men invandrareleven, som kommer från Uruguay och vars föräldrar är välutbildade, har ett annat beteende. Hon är så målriktad, har bra självuppfattning. I klassen sitter hon bredvid en invandrarelev och öppnar sina böcker och koncentrerar sig på lektionen. Under lektionen tittar hon inte på någon i klassen hon bara ibland talar med sin klasskamrat som sitter bredvid henne. Hon talar mycket med sin lärare om uppgifterna och gör sina uppgifter väl och ordentligt. Hon har stort intresse för alla ämnena, alla ämnena är lika viktiga för henne. Jag ser att när hon vill redovisa en historisk berättelse i gruppen, vid tavlan, talar hon väl och gör en bra redovisning, hon kan det svenska språket väl (jag hör att hon är en av de bästa eleverna i skolan).

Det som är intressant för mig, är att hennes beteende är som en 25 åring flickas inte 14 åring. Hon är artig, mjuk och förnuftig. Det syns att hon visar inget intresse för arbetarklasseleverna, kanske eftersom hon har inget gemensamt intresse med dem. Hon har akademikerföräldrar och har fått mer resurser och uppmärksamhet hemma. ”*Den intellektuella stimulansen och skilda tillgångar i hemmen sågs som viktiga orsaker till de skillnader som finns mellan ungdomar*” (Jönsson m. fl, 1993. S 115). I korridoren går hon med samma elev som sitter bredvid henne. Ingen pojke vågar att skoja med henne. Hon har vanliga kläder på sig och målar sig inte och sätter gräns mellan sig själv

och arbetarklasseleverna, oavsett om de är svenska eller invandrare, men samtidigt är hon en trevlig flicka.

I bildsalen är hon också målriktad och förlorar inte sin tid och vill göra någonting positiv. Hon sitter och målar någonting som hon ska ge till sina föräldrar som julklappar, samtidigt talar hon väldigt mycket med alla eleverna, som sitter vid bordet, eleverna är båda svenska och invandrare. ” *de studiemotiverade och högpresterande ungdomarna, som vanligtvis kommer från högre social grupper, är ”aktivare” både i skolan och fritid*”(a a, s 78).

Det syns att hon har en bra uppfattning av ”rum och tid”, eftersom i gymnastiksalen spelar hon i lag och har bra samarbete med både invandrarelever och svenska elever. I matsalen sitter hon vid bordet med både svenska elever och invandrarelever, äter mat och har dialog med alla, (hon har bra självförtroende, man kan säga att harmonin och tryggheten som finns inom skolans miljö, hjälper henne till att få ännu mer självförtroende).

Jag vill säga att mångfalden i skolan å ena sidan och personalens positiva attityder kring olika kulturer å andra sidan skapade trygghet hos invandrarelever i skolan.

Inom SO- ämneslektion, när eleverna redovisar historia, ser jag att alla invandrareleverna kan uttrycka sig på svenska och har lätt att tala inför klassen, det syns att de känner sig trygga i klassen. Även invandrareleverna talar mer än svenska eleverna, de ger kommentar om redovisningarna i klassen och har en vänligt relation till sin lärare, (det visar att invandrareleverna har fått bra resurser till språkinläring. Genom att ha kontakter med svenska barn kan de träna det svenska språket, både i skolan och utanför skolan).

Jag uppfattar att om invandrarelever får bra resurser i hemmet och i sin närmiljö, samt om de får resurser i den mångkulturella skolan och en bra miljö för integrering, kan de ha ett fungerande samspel med omgivningen och utvecklas och integreras i samhället.

Eleven från Ryssland har också välutbildade föräldrar. Han bor inom villaområdet nära skolan. Han talar och skojar med alla eleverna oavsett deras samhällsklass eller deras nationalitet. (Jag kan förstå att det kan bero på att han kommer från det gamla Sovjetunionen, där klassamhälle inte existerade).

Varje lektion sitter han bredvid någon annan elev, under historielektionen, visar han ingen intresse, han är trött på lektionen. Men när de ska ha NO ämne, har han ett annat beteende. Jag ser att han är mycket intresserad av ämnet som handlar om olika delar av kroppen och dess funktioner. Han frågar hela tiden läraren om kroppens olika funktioner, (det syns att hans pappa är läkare). Det betyder att han har intresse för visa ämnen, som han har erfarenhet av. (jag tror att han inte visar något intresse för svensk historia, på grund av att han inte har hört om svensk historia i sin familj). Barns inläring utgår från erfarenheter som det har haft i sitt vardagsliv, man måste upptäcka barnets intresse (Dewey, 1998).

I matsalen ser jag att han varje dag sitter med olika elever. Han är kompis med hela klassen oavsett om de är invandrare eller svenska. När han äter sin mat lämnar han inte matsalen så snabbt, utan sitter och pratar med de andra eleverna som kommer efteråt. (jag kan relatera detta till kulturen i Ryssland. Ryssar är varma människor och blir

snabbt kompisar). Att ha kompisar är betydelsefullt för honom. ” Jag har 5-6 svenska kompisar och har umgåt med 3-4 svenska elever... olika kulturer är spännande man vet om varje kultur och känner människor... modersmålet är viktigt när man vill åka dit (Ryssland) måste man kunna tala med människorna där... man kan få kompisar där” (ur intervjun).

Det är uppenbart att mångfalden och den positiva atmosfären i skolans miljö hjälpte eleven till att känna sig trygg och bli ännu socialare. (en lärare säger till mig:” det är bättre att eleven koncentrerar sig mest på ämnet och få bra betyg”), men enligt Fredriksson & Wahlström, (1997) och Roth, (1998) skall skolan inte bara förmedla kunskap, skolan skall socialisera barn och ge dem förståelse om andra kulturer, för att barnet ska kunna få en bredare vision av omvärlden.

(Det är uppenbart att ledarskapet och personalen i skolan är mycket medvetna om olikheter som finns i skolan. Jag ser att personalen är villiga att skapa harmoni mellan olika kulturer och olika elever i skolan. Även när jag talar med personalen i köket förstår jag att de är också medvetna om olikheter i skolan och har en positiv syn på olika kulturer som finns i skolan. personalen är nöjda med mångfalden i skolan. Det visar att den här skolan har haft en kunnig ledarskap som styrt skolans verksamhet på ett positivt sätt).

Slutligen anser jag att i skolan B, finns möjligheten för att elever ska kunna förstå omvärlden bättre. Mångfalden i skolan är en betydelsefull resurs för elevernas utveckling. Det som är uppenbart är att det finns trygghet bland alla eleverna i skolan. Mångfalden och medvetenhet hos personalen om olikheter, hjälpte skolan till att motverka främlingsfientlighet och skapa, tolerans och respekt mot andra kulturer. Även mångfalden i skolan skapade en spontant ”tredje kultur” mellan alla eleverna från olika länder. Situationen i skolan B visar hur miljön påverkar elevernas beteende. Att få resurser i skolan med det svenska språket och ha kontakter med svenska barn både i skolan och utan för skolan för att träna språket, är en väg för att invandrabarn ska kunna få möjligheten att ha ett bättre samspel med omgivningen och därmed känna till den svenska kulturen och integreras med majoritetssamhället. Dessutom det är uppenbart att föräldrarnas utbildning och socialposition kan påverka invandrarelevernas situation i den mångkulturella skolan

5. Slutsatser och diskussion

Undersökningen av skolorna visar att invandrarelever studerar i olika miljöer i Sverige vilka påverkas av klasstillhörighet, bostadsområde (invandratätheten), föräldrarnas utbildning och sociala position. Därmed varierar invandrabarns möjligheter att genom skolan få förståelse om den svenska kulturen och sin situation i Sverige.

5.1. Klasstillhörighet, bostadsområde, bekantskap med svenskar och inläringen av svenska som andra språket

Klasstillhörighet och bostadsområde spelar en stor roll för den interaktion som påverkar inläringen av det svenska språket och uppfattningen av den svenska kulturen, dess normer och värderingar. Undersökningen visar att invandrarelever som har välutbildade

föräldrar, bor inom svenskt område och har svenska kompisar, får goda möjligheter att träna det svenska språket och lära sig tala och förstå god svenska.

Inläringen av **svenska som andra språket** måste ske inom en **kontext** eftersom andra språket inte är något som man lär sig bara i skolan. Invandrabarn lär sig svenska som andra språket genom att tala och leka med svenska barn i olika situationer och olika sammanhang. (se Elmeroth, 1997; Fredriksson & Wahlström, 1997; Hultinger & Wallentin (red), 1996)

Undersökningen visar att i skolan A, och B, där invandrareleverna bor inom svensk område och har närhet och bekantskaper med svenska elever, kan tala bättre svenska. Men invandrareleverna som går till skolan C, som bor inom ett **segregerande invandrar tätt område**, inte kan behärska det svenska språket på det sättet att de kan klara skolan.

I skolan C, har invandrareleverna ingen svensk klasskamrat i skolan. De enda svenskar som de träffar och talar med är lärarna. Det är uppenbart att sådana invandrarelever inte kan träna det svenska språket. I skolan C, studerar bara invandrarelever och på rasten talar alla eleverna på sitt eget språk. (se Hultinger & Wallentin (red.), 1996)

På något sätt klasstillhörighet bestämmer **interaktionen** och påverkar invandrarelevernas situation och inläringen av språket i skolan. Skolans språk är medelklassspråk och arbetarklassbarn har svårt att lära sig skolans språk (se Carlgren, 1999). Därför kommer situationen att bli ännu svårare för invandrareleverna i skolan C, som nästan alla har arbetarklassbakgrund. Del för sin klasstillhörighet och dels för att de är invandrare och att svenska är deras andra språk och ytterligare för att de bor inom segregerande område och ingen kontakt har med svenska barn. Samtidigt har eleverna i skolan C, bara kontakter med arbetarklassbarn, det betyder att invandrareleverna saknar kunskap om andra barn från andra samhällsklasser.

Även invandrareleverna som har akademikerföräldrar måste kämpa dubbelt mer än svenska elever, men eftersom de har välutbildade föräldrar och bättre livsvillkor, kan de klara sig och lära sig det svenska språket. Undersökningen visar att i båda skolorna A och B, finns det invandrarelever från akademikerfamiljer som har bästa betyg i skolan. Sådana invandrarelever bor inom svenskområde eller inom ett blandad område med svenskar och ha **bekantskaper** med svenska barn både i skolan och utanför skolan. Invandrarfamiljen som har hög position kan bo inom ett bättre område och barnet kan umgås med svenska barn och lära sig bättre **”det svenska språket”** och bättre förstå **”den svenska kulturen”**. Man förstår att föräldrarnas socialposition påverkar invandrarelevers livssituation. Det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet är avgörande för barnets utveckling (se Jönsson m. fl, 1993).

5.2. Interaktion och samhörighet med svensk kultur, majoritetskultur

Undersökningen i skolorna visar att, interaktion och närmiljö har stor betydelse för samhörighet med majoritetskultur. Invandrareleverna i skolan A, och B, som bor inom **svenskområden** och studerar tillsammans med svenska elever, har en positiv syn på svensk tradition, seder och kultur, t. ex. Luciafest, jul och midsommar, men

invandrareleverna i skolan C, som är isolerade inom **invandrarområdet** och har ingen kontakt med svenska elever, har en negativ syn på svensk kultur. Även i skolan B, som är **en blandad skola**, är invandrarelever mer **integrerade** och har en bättre samspel med omgivningen än skolan A, som mest har svenska elever. Det visar att hur miljön och interaktionen påverkar invandrarelevernas beteende och tankar om majoritetskulturen.

Undersökningen visar att invandrareleverna i skolan C, känner sig nedvärderade från svenskars sidan och därför visar de stark motvilja till svensk kultur, majoritetskultur. Jag hämtar ett citat ur intervjun för att visa hur en invandrarelev argumenterar sin avsky mot svensk kultur: ” *jag vet ingenting om svensk kultur. Jag tycker inte om svenska tradition....Jag vill leva i mitt land men där finns krig, jag kan inte bo där, svenskar är rasister, de tycker inte om invandrare... här i Rosengård vi invandrare bor tillsammans och behöver inte svenskar*”. Den här invandrareleven är 14 år gammal och har bott i Sverige i 13 år. På grund av **bostadssegregationen** och för att det saknas interaktion mellan svenska barn och invandrabarn, skapades missförstånd och ett blint hat hos honom mot den svenska kulturen. Det är uppenbart att en skola inom ett segregande område inte kan ändra hans attityder mot svensk kulturen och skapa ”förståelse”. Eftersom eleven relaterar sin erfarenhet av verkligheten till kunskapen som läraren förmedlar i skolan (se Dewey, 1998). Invandrareleven kan inte förstå den svenska kulturen eftersom han inte träffar svenska barn i skolan. Eleven saknar **samhörigheten** med majoritetssamhället, när han bor inom en isolerad miljö. När läraren i klassen talar om att medborgarna måste ta ansvar för samhället kan eleven inte förstå, eftersom han inte tillhör det samhälle. Barnets inläring utgår från hans livserfarenhet (se Dewey, 1998). Undersökningen visar hur **miljö** och **vardagslivet** kan påverka barnens attityder till omvärlden och hur interaktionen mellan invandrabarn och svenska barn har stor betydelse för förståelse, kunskap och samhörighet mellan barn och ungdomar från olika kulturer.

Undersökningen visar att invandrareleverna som bor inom invandrarområde och går till skolan C, ingen uppfattning har av svensk kultur. De är mycket ointresserade och **främmande** till svensk kultur som är majoritetskultur (även deras föräldrar är mot svensk kultur). Men de blir mycket tillfrågade om sina länders traditioner i klassen, från lärarens sidan, eftersom det finns olika elever från olika länder i skolan. Det betyder att invandrareleverna som går till skolan C, har kunskap om olika kulturer som finns i andra länder men samtidigt saknar de kunskap om svenskar och svensk kultur. ” *jag har inte svenska klasskamrater. Men innan jag reste dit (mitthemland, Palestina) alla invandrareleverna frågade mig var ligger ditt land , Hur du ska vara där , där finns krig*” ”*under 6 nivån frågade min lärare mycket om mitt land och Islam. Mycket om Islam*” (Ur intervjun). Det betyder att skolan C, är en **mångkulturell** skola, men utan svenskar. I den här skolan finns **isolering** som är ett hinder mot det pedagogiska målet som står i Lpo 94. och den mångkulturella skolans ideal.

Undersökningen i skolan B, som är en **blandad skola**, visar att hur invandrareleverna känner sig **trygga** i skolan och har ett bra samspel med svenska elever och sin omgivning. Invandrareleverna och även deras föräldrar har positiv syn om svensk kultur. Interaktionen skapade kultursamförstånd och **samhörighet** mellan alla eleverna och man ser inga tecken på **ensamhet** eller främlingsfientlighet inom skolans miljö. Man ser ”**en tredje kultur**” som skapades spontant, i den här skolan, bland alla eleverna från olika kulturer. ” *... jag är stolt över Sverige, jag gillar Sverige, samtidigt gillar jag Uruguay. Jag tycker att jag tillhör till båda kulturer. Jag älskar båda*

länder". Samtidigt i den här skolan blir invandrarelever frågade om sina kulturer och även svenska elever har förståelse för invandrarnas kultur. "... *läraren och elever frågar mig hur är ditt land . De är intresserade och vill veta*" (Ur intervjun). Det betyder att **mångfalden** i skolan B, skapade en **ömsesidig förståelse**, **tolerans** och **respekt** mellan både invandrarelever och svenska elever. Även personalen har positiv syn på mångfalden och tycker att det är berikande för lärandet. Allt detta skapades genom interaktionen mellan invandrarelever och svenska elever, det betyder att både grupperna påverkar och blir påverkade av varandra och det utvecklades ett fungerande samspel mellan dem i skolan som ledde till **integration**. Den här integrationen och det här fungerande samspelet mellan alla eleverna, har stor betydelse för pedagogikarbete i skolan. Det betyder att interaktion skapar förståelse och kunskap om omvärlden hos elever och härigenom kan skapas tolerans mot olikheter, som underlättar och berikar skolverksamheten.

I skolan A, (**homogen skola**) som ligger inom villaområdet i Lund, blir invandrareleverna sällan frågade eller aldrig frågade om sina kulturer i klassen. Det betyder att kännedom om andras kulturer i skolan inte är ömsesidigt, eftersom det finns en stor svensk majoritet i skolan och det är självklart att de få invandrareleverna måste acceptera majoriteten. Samspelet mellan invandrareleverna och de svenska eleverna fungerar alltså dåligt. Det är bara de svenska eleverna som påverkar invandrareleverna, invandrareleverna är bara "mottagare". Invandrareleverna är passiva och de svenska eleverna är aktiva, då är interaktionen i obalans. I den här situationen ser jag att kinesiska eleven går sin väg och inte vill bli påverkad av sin omgivning. Däremot vill irakiska eleven bli påverkad, men det sker inte, han är utestängd eftersom majoritetsgruppen är "homogen" och inte bryr sig om honom. Man kan säga att hemmiljö och hemfostran också är avgörande och påverkar invandrarelevernas beteende. I den här skolan är det den svenskkulturen som är dominerad. Invandrareleverna skall bara acceptera och lära sig majoritetskulturen (svenskkultur)! På något sätt, ser invandrareleverna som studerar i skolan A en gräns mellan sig själva och de svenska eleverna. Undersökningen i skolan A, visar att i den här skolan invandrarelever inte känner sig hemma. De känner sig ofta främmande i skolan, "*Jag har knappt kompisar i den här skolan*" (ur intervjun).

Men eftersom invandrareleverna i skolan A, har studerat tillsammans med svenska elever och har bekantskap med svenska barn, har de fått en positiv syn på svenskkultur i alla fall (minoriteten accepterade majoriteten genom interaktion). När jag frågar har ni känsla för t.ex. Lucia fest säger en invandrarelev "*I början inte, men idag det har jag , eftersom jag har bott här länge*". Man kan säga invandrarelevernas föräldrar som är välutbildade och bor inom svenskområden, också har en positiv syn på svenskkultur "*de är positiva, de tycker att jag skall uppleva båda traditioner*"(ur intervjun).

Jämförelse mellan de tre skolorna visar, att skolan B, är den **bästa** skolan, eftersom mångfald och närhet med svenskar å ena sidan och invandrarföräldrarnas utbildning å andra sidan kunde påverka invandrarelevernas attityder mot majoritetskulturen (svenskkultur). Även mångfalden skapade en "spontant" tredje kultur i skolan, det betyder att både invandrarelever och svenska elever kunde påverka och bli påverkade av varandras kultur. Mångfalden och interaktionen både i skola och inom bostadsområdet skapade samhörighet och **integration** mellan invandrarungdomar och svenska ungdomar i den mångkulturella skolan.

5.3. Invandrarföräldrars utbildning påverkar invandrarelevs situation

Undersökningen visar att invandrarelevernas föräldrar som bor inom **segregerande** områden är **lågutbildade** eller **icke utbildade** och de flesta är arbetslösa. Men invandrarelevernas föräldrar som bor inom villaområdet eller inom ett blandad område, är **välutbildade** och har bra jobb i samhället.

Det sociala, kulturella och ekonomiska kapitalet, som invandrarfamiljerna har med sig påverkar graden av integration och anpassnings processen i ett nytt samhälle. Det sociala ursprunget utgör alltid grunden för individens existensbetingelser. (se Jan Carle i boken Månson (red), 1998).

Om man tänker på invandrareleven vars familj flyttade från Rosengård till Lund, för att barnet skulle få studera tillsammans med svenska barn, förstår man att, föräldrarnas utbildning spelade stor roll. Föräldrarna är välutbildade och är medvetna om att barnet måste ha kontakt med svenska barn för att kunna lära sig det svenska språket och språket är avgörande inom utbildning. Att flytta från Rosengård till något annat område är svårt för invandrare, men den familjen kunde göra det.

Det är uppenbart att invandrarföräldrarna som har bra utbildning kan skaffa en bättre livssituation för sina barn i samhället. Undersökningen visar att de invandrarelever som har välutbildade föräldrar har ett bättre läge än invandrareleverna som inte har det. Sådana invandrarelever har ibland bättre betyg än svenska elever i skolan. Det betyder att om invandrarelever får möjlighet både i hemmet och i skolan kan de integreras och utvecklas.

5.4. Identitet

Att ha lågutbildade eller icke utbildade föräldrar - brist på kunskap om sin egen kultur och sitt modersmål å ena sidan och **bostadssegregation** - brist på kunskap om svensk kultur och svensk språk å andra sidan leder till ett dåligt samspel mellan invandrareleverna och omgivningen och härigenom kan skapas **identitetsförvirring** hos invandrareleverna. Undersökningen visar att invandrareleverna som bor inom segregerande område och går till skolan C, har en fel uppfattning om sin identitet och sin situation i Sverige. I skolan C, i Malmö, känner sig eleverna som invandrare eftersom de bor i Rosengård. Jag hämtar några citat ur intervjun: jag är invandrare ”*eftersom jag bor inte i svensk område, jag bor i Rosengård*”. ”*Jag vet inte... om man bor i Rosengård måste man vara invandrare*”. ”*därför att i Rosengård är mest invandrare*” (ur intervjun).

Människan kan lära känna sig själv och andra genom interaktion, det betyder att genom samspel med andra, människan blir medveten om sig själv och samtidigt kan känna till andra människor (se Angelöw & Jonsson, 2000). Men i skolan C, saknas en fullkomlig interaktion, det betyder att invandrareleverna inte träffar svenska barn och därför inte kan förstå sin situation i samhället. För att få identitet måste man observera vardagslivet och uppfatta sig själv i relationen med omgivningen. Men när invandrarleverna observerar vardagslivet ser de ingen svensk, den här situationen gör dem förvirrade.

Invandrareleven som nyligen flyttade från Rosengård till skolan A, i Lund säger att: ”jag känner mig svensk i den här skolan ” *för att det finns bara svenskar i skolan*” men jag kände mig invandrare i skolan i Rosengård ” *för att där fanns bara invandrare*” (Ur intervjun).

Det är uppenbart att en sådana invandrarelev har en fel självuppfattning. Han relaterar sin identitet till det område som han bor i. Det visar att **segregationen** både i skolan och i bostadsområdet skapade identitetsförvirring hos invandrareleven. Det är uppenbart att interaktion mellan invandrarbarn och svenska barn har stor betydelse för invandrarbarn, för att de ska kunna bygga sin riktiga identitet. Samtidigt att ha tillgång till hemkulturen kan hjälpa invandrarbarn att uppfatta sin riktiga identitet. Jag påstår skolan C, är den sämsta skolan eftersom där finns ingen interaktion mellan invandrarbarn och svenska barn. Invandrareleverna är omedvetna om sina riktiga identiteter. Alltså har skolan misslyckats med sitt pedagogiskt arbete eftersom skolan inte kan skapa förståelse.

Invandrareleverna i skolan A, (**homogen skola**) som har välutbildade föräldrar, bor inom svenskområde och studerar tillsammans med svenska elever, har en bättre självuppfattning än invandrareleverna i skolan C, t.ex. säger en av dem att: ”Jag känner mig invandrare ”*Jag vet om det*”. Eller ” *för att jag är invandrare*” (Ur intervjun). I den här skolan finns interaktion mellan invandrarbarn och svenska barn, men man kan inte säga att det finns ett fungerande samspel mellan invandrarbarn och svenska barn eftersom invandrareleverna är få. Den här skolan behöver mer invandrarelever för att skapa balans inom interaktionen.

Men invandrareleverna som studerar i skolan B, som är en **blandad skola**, som har välutbildade föräldrar, bor inom svenskområde, och många gånger har åkt till sitt hemland, kan ge en bra förklaring till sin identitet och sin situation i samhället, t.ex. en elev, säger: ” *jag känner mig inte svensk, jag kommer från Europa men jag känner mig inte svensk därför att kulturer är olika, jag känner mig Ryss*”. En annan elev säger: ” *jag vet inte, jag är stolt över Sverige. Jag gillar Sverige samtidigt gillar jag Uruguay. Jag tycker att jag tillhör båda kulturer . Jag gillar båda länder*” (ur intervjun). Invandrarelevernas svar visar att de har förståelse om sin situation i samhället, samtidigt har de bra självförtroende och känner sig **trygga** inom skolans miljö. Interaktionen mellan invandrarelever och svenska elever skapade **en harmonisk miljö** i skolan. Genom ett fungerande samspel som finns mellan invandrareleverna och omgivningen, har invandrareleverna fått en bra självuppfattning och **en klart identitet**, samtidigt anpassas och integreras de bättre i skolan och i samhället. Man kan säga att skolan B, är en bra skola eftersom det finns balans mellan invandrareleverna och svenska eleverna. Det hjälper skolan att uppnå idealet om den mångkulturella skolan.

Att kunna **modersmålet** ger en bättre identitet till invandrarbarn, eftersom barnen då kan läsa litteratur på hemspråket och härigenom kan de förstå sin hemkultur och hitta sina rötter, för att bygga upp sin personlighet. Modersmålet är viktigt för invandrarbarn eftersom modersmålet är en bas för att kunna lära **svenska som andra språket**. Språket är ett verktyg för att invandrarelever ska kunna ha ett bättre samspel med omgivningen och hitta sin plats i det mångkulturella samhället. (se Fredriksson & Wahlström, 1997)

Språket ger identitet till människan, med hjälp av språket kan människan uttrycka sig och skapa **kommunikation** med omgivning och härigenom förståelse. Invandrareleverna som går till skolan C, saknar riktiga kunskaper om något språk, de

kommer att bli **halvspråkiga** i framtiden och därför inte förstå sig själva och omgivningen.

Undersökningen visar att interaktionen är betydelsefullt för att invandrareleverna ska kunna lära sig svenska och härigenom kunna få självuppfattning och förståelse om omvärlden. Dessutom måste invandrarbarn ha kontakt med sitt hemland och dess normer och värderingar för att förstå sin bakgrund. På det sättet kan invandrarbarn få en stark identitet.

6. Sammanfattning

Slutligen anser jag att **bostadssegregationen** hindrar **interaktion** och ett fungerande samspel mellan invandrarbarn och svenska barn. Segregationen är ett allvarligt hinder mot det pedagogiska målet som står i Lpo 94. Segregationen kommer att stå mot den mångkulturella skolans ideal och motverka att invandrarelever få förståelse av omvärlden. Inom segregeringade område kan inte invandrarelever lära sig svenska eftersom eleverna saknar kontakter med svenska barn. På grund av **isoleringen** kan inte invandrareleverna få någon kunskap och uppfattning om majoritetskulturen därför saknar de samhörigheten med majoritetssamhället.

För att invandrarelever och svenska elever ska kunna få kunskap om varandras kultur, måste de först och främst komma närmare varandra. Allt beror på interaktionen mellan invandrarbarn och svenska barn. Interaktionen skapar möjlighet för att invandrarelever och svenska elever ska kunna påverka och bli påverkade av varandra och utvecklas tillsammans. På det sättet kan skapas ett fungerande samspel mellan alla eleverna i skolan. Mångfald både i skola och inom bostadsområde skapar **en harmonisk miljö** som hjälper invandrarelever att kunna integreras och få förståelse om sin situation. Interaktion skapar **dialog** och samtal mellan invandrarbarn och svenska barn, som kan leda till **ömsesidig förståelse**, och därmed kan skapas **tolerans** och respekt mot olikheter. För att uppnå detta bör invandrarelever fördelas jämt bland svenska elever i skolor i hela samhället.

Det är uppenbart att invandrarföräldrars utbildning, klasstillhörighet, socialposition är avgörande faktorer för invandrarelevernas utveckling och **integrering** i skolan och i samhället. De invandrarelever som har välutbildade föräldrar och bättre livsvillkor, har möjlighet att lättare komma i kontakt med svenska barn och utvecklas bättre.

Även om invandrarelever studerar och bor inom en svensk miljö, behöver de särskilt stöd med språket för att kunna lära sig **det svenska språket**, som är en avgörande faktor för kommunikation, förståelse och integrering i den mångkulturella skolan och i det mångkulturella samhället.

7. Eftertankar

När jag påbörjade uppsatsen fungerade jag på hur Lpo 94. och den mångkulturella skolans ideal kan verkställas när det saknas interaktion mellan svenska barn och invandrarbarn i de flesta av skolor i samhället. Jag anser att för att verkställa teorierna skall man först skapa möjligheter i samhället.

För att skapa interaktion och samhörighet mellan invandrabarn och svenska barn i skolan skall vi blanda dem. Skolan är en bra plats för att blanda invandrabarn med svenska barn eftersom skolan har till uppgift att socialisera, utbilda och påverka attityderna hos medborgarna i samhället. Eftersom det finns 20% invandrare i landet, bör det också finnas 20% invandrarelever i varje skola för att uppnå den mångkulturella skolans ideal. Enligt Bourdieu är det sociala och kulturella och ekonomiska kapitalet särskiljande faktorer i människors liv. Det är viktigt vilken samhällsklass man tillhör och med vilka kulturella koder man kan identifiera sig. Men man kan ändra situationen och överbygga kulturskillnader genom förnuftiga reformer. Jag anser att det hela tiden finns en rationell lösning på mänskliga problem. Man måste tänka och reflektera över och söka lösningar. Vi människor måste kunna ändra situationen och välja det som är rätt och kasta bort de gamla tankar som inte längre fungerar. Människan måste hela tiden ändra sig för att kunna utvecklas. Vi behöver att ta emot nya tankar som kan hjälpa mänskligheten, för att livet ska kunna fortsätta. Skolan själv kan kämpa för interaktionen mellan invandrabarn och svenska barn, för att underlätta och berika sin verksamhet. Författarna som skriver om den mångkulturella skolans ideal, vet redan nu själva hur svårt det är att skapa interaktionen mellan invandrabarn och svenska barn i skolan. Men de har hopp och sprider sina idéer i samhället, för att en dag människor ska kunna förstå och bestämma att förverkliga idealen. Vi kan skapa den mångkulturella skolan i Sverige, om vi vill. Skolan B, visar att de här idealen kan förvekligas i hela samhället.

Litteratur

- Angelöw, B. & Jonsson, T. (2000). *Interaktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Björklid, P. (1996). *Det pedagogiska samspelet*. Lund: Studentlitteratur.
- Blomberg, S. (1980). *Invandrarnas situation i Sverige*. Båros: Invandrarförslaget.
- Carlgren, I. (red.). (1999). *Miljöer för lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Dewey, J. (1998). *Individ, skola och samhälle*: Borås: Natur och Kultur.
- Elmeroth, E. (1997). *Alla lika – alla olika. Skolsituationen för elever med båda föräldrarna födda utomlands*. Stockholm: Almqvist & Wiksell international.
- Fetterman, D. (1998). *ETHNOGRAPHY. Step by Step*. London: SAGE Publications.
- Fredriksson, U. & Wahlström, P. (1997). *Skola för mångfald eller enfald*. Stockholm: Legus.
- Heyman, A. (1988). *Invandrarbarn*. Stockholm: Carlssons.
- Hultinger, E. & Wallentin, C. (red.) (1996). *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Jönsson m. fl. (1993). *Skola - fritid – framtid*. Lund: Studentlitteratur.
- Konstantinides, A. (1995). *Elever med invandrarbakgrund som resurs i undervisning*. Institutionen för pedagogik och specialmetodik. Malmö: Lärarhögskolan.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, P. (1991). *Utbildning och träning för interkulturell kommunikativ kompetens*. Lund: Studentlitteratur.
- Paulin (red). (1993). *Mer än ett hemspråk*. Stockholm: Skolverket.
- Månson, P. (red). (1998). *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Regerings proposition 1997/98: 16: *Sverige, framtid och mångfald - från invandrapolitik till integrationspolitik*.
- Roth, H. (1998). *Den mångkulturella parken*. Stockholm: skolverket.
- Rönnerberg, S (1972). *Metodik för beteendeobservation*. Stockholm: Rotobekman.
- SOU. (2000:47). *Mångfald i högskolan*. Utbildningsdepartementet.
- Stensmo, C. (1994). *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet. (1994). *Lpo 94, Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*. Stockholm.

Detta är några exempel om intervjufrågorna som jag ställde till elever med invandrarbakgrund

Vilket land kommer du ifrån och vilket är ditt hemspråk?

Hur gammal är du? Och vilken årskurs läser du i skolan?

Vilken religion har din familj?

När kom du till Sverige?

Har dina föräldrar utbildning, vilken?

Var bor du (är det invandrarområde eller svenskområde)?

Vilket språk talar du i hemmet? (modersmål eller svenska)

Är du intresserad att lära dig modersmålet? Varför?

Har du någon svensk vän ?

Går du hemma hos dina svenska kompisar?

Pratar du ofta om ditt hemland med dina svenska klasskamrater?

Hur mycket vet du om ditt hemland, dina föräldrars bakgrund och tradition om du blir tillfrågad?

Är det bra att ha två kulturer (t. ex. tradition, religion, olika musik, dans,) och språk ?
Förklara.

Har du någon känsla om Lucia fest, midsommar eller jul?

Är dina föräldrar positiva mot svensktradition?

Kan du tala om din hemlandstradition i klassen under lektionen ? Hur ofta frågar din lärare om ditt hemland under lektionen?

Känner du dig svensk eller invandrare ?

Känner du dig främmande i din skola?

Observation av totalt beteende i skolan A, i Lund

Eleven från Kina

- Eleverna kommer till klassen och står på benen det betyder att klassen börjar arbetet.
- invandrareleven sitter bredvid en svensk elev.
- Han sitter och lyssnar på läraren och svarar frågorna.
- Han svarar hela tiden rätt.
- De andra svenska elever pratar och ibland skrattar vilket han inte gör
- Han lyssnar till lärare allvarligt och ibland noterar.
- Svenska elever skrattar högt men han bara ler.
- Han talar stillsamt med sina klasskamrater.

- Inom grupp arbete har han samarbete med andra eleverna i gruppen. Ibland säger någonting kort. Han är inte rörligt i klassen vilket svenska elever gör.
- Han blir färdigt med uppgiften och sitter lugn och väntar på lärare.
- Han respekterar väldigt mycket till flickorna i gruppen.
- Han avlyssnar väldigt mycket när svenska elever talar med lärare.
- Han skojar inte med lärare vilket svenska elever gör.
- I gymnastiksalen är han lugn och spela med svenska elever, men skriker inte
- Han är snäll, lugn, förnuftig, artig och har stort tålamod.
- Han talar knappt i korridorerna under rasten. I matsalen är också lugn.

Eleven från Irak

- Eleverna kommer in i klassen
- Han sitter mellan två svenska elever
- Ibland vänder han sig och tala med eleverna som sitter bakom honom
- Han är rörligt, talar med sina klasskamrater, skrattar
- Ofta talar han högt i klassen under lektionen vilket svenska elever också gör
- Han skojar med lärare, ger kommentar, svarar ibland till lärarens frågor.
- Han ser pigg ut och har gott humor.
- Han skojar med svenska flickor ofta vilket svenska pojkar också gör.
- I korridorerna talar han högt, skrattar och skojar nästan med alla elever även med lärarna
- Det är han som först går till alla och vill prata med alla
- Han vill kontakta med alla. Han överdriver mycket för att prata med svenska elever.
- Han är mycket socialt och öppen människa.
- I gymnastiksalen talar han högt och spelar med alla, vilket svenska elever också gör. I matsalen vill han också tala med alla eleverna.

Eleven som kom nyligen från Rosengård till Lund

- Elever kommer till klassen
- Alla sitter i sina platser. Det finns bara 2 invandrarelever i klassen men 24 svenska elever.
- Han kommer i klassen men tittar inte på eleverna han tittar mest på golvet.
- Han sitter bredvid en svensk elev.
- Han är väldigt försiktigt, blyg, osäker och känner sig otrygg.
- Han sitter spänd.
- Han koncentrerar på vad läraren säger.
- Han undviker att titta på lärarens ögonen
- Inom SO- ämne frågar läraren honom men han blir upprörd och svarar inte, han är skäms, förstår inte frågan, tittar på bordet och rör sina böcker.
- Han blinkar väldigt mycket (kanske är han nervös)
- Ibland talar han med sina klasskamrater som sitter nära honom, de säger någonting till honom och han ler.
- Läraren lämnar uppgifter till elever. Han tittar på frågorna. De svenska eleverna börjar skriva men han skriver knappt på papperet. (det syns att han inte kan svara). Hans klasskamrat vill hjälpa honom. Han är förvirrad och skäms.
- Alla svenska elever lämnar sina papper till lärare. Men han är osäkert att lämna sitt papper, jag tittar på hans papper skrev han lite. (det är uppenbart att han inte kan svenska som de andra eleverna i klassen)

- I data salen sitter han bredvid en invandrarelev som föddes i Sverige och pratar mest med honom. Pojken som föddes i Sverige skojar med honom hela tiden.
- En svensk elev som sitter bredvid dem hjälper de med datorn.
- I korridoren när elever går, går han bakom sina klasskamrater inte bredvid dem och tittar mest på golvet
- När eleverna står bakom dörren och väntar på läraren, står han ensam, öppnar han sin bok och tittar på boken. Han talar inte med svenska elever. Men de andra svenska eleverna talar med varandra.
- I gymnastiksalen sitter han ensam på bänken och väntar på sin tur för att spela. Han talar sällan med en invandrarelev från en annan klass som spelar i hans grupp.
- Han känner sig helt främmande och utanför, ingen talar med honom i gymnastiksalen och han tar avstånd av svenska elever. Han sitter ensam (idrottslärare bryr inte sig om för att stimulera honom att komma närmare till andra elever eller tvärtom)
- Hans situation är så fruktansvärt. Han är ensam, blyg och känner sig främmande.

Observation av totalt beteende i Skolan B, i Lund den skolan som ligger inom invandrartät område

- Eleven från Ryssland
- Invandrarlever och svenska elever sitter blandade.
- Varje lektion sitter han hos en annan elev.
- Han talar med båda invandrarelever och svenska elever.
- Han talar och skojar med alla elever även flickor.
- Han känner sig trygg i klassen.
- Mycket säkert på sig själv, har bra självförtroende, stark social förmåga, snäll, artig, glad, förstå samspelet med olika människor special med vuxna, (det syns att han hade kontakt med vuxna som är välutbildade eftersom förstå sammanhanget t.ex. han vet var ska man skoja och var ska man respektera och vara artig)
- Han tittar på alla eleverna under lektioner.
- Ibland talar och skojar med sin klasskamrat som sitter bredvid honom.
- Han talar bra på svenska.
- Ibland talar högt med sina klasskamrater.
- Situationen i klassen är normalt även om en del eleverna talar och skrattar högt
- I korridoren talar han med nästan alla eleverna (han kommer från över medelklassen men han talar även med elever från arbetarklass)
- Ingen bråk i skolan.
- I matsalen varje dag sitter han med olika elever och äter sin mat.
- Han går inte med samma elev hela tiden.
- Han är inte intresserad av historia ,han är trött på historia.
- I NO- ämne klass är han mycket intresserad av kroppens olika delar och funktion. (det beror på att hans pappa är överläkare och cancerforskare)
- På gymnastiksalen spelar han med alla elever och skojar mycket med flickor. I skolan finns inga tecken av segregation mellan invandrarelever och svenska elever.

Skolans miljö är trygg för alla eleverna.

Inga problem finns mellan invandrareleverna och svenska eleverna i skolan.

Eleven från Uruguay

- Hon sitter i klassen allvarligt.
- Hon gör sina matte uppgifter och talar inte när hon gör sin uppgift.
- Ibland talar hon med sin klasskamrat om uppgifterna.
- Talar inte högt
- Hela tiden tar upp sin arm och frågar sin lärare.
- Skrattar hon inte.
- Hon bara gör sin uppgift allvarligt
- Hon bryr inte sig om de andra eleverna som talar och skrattar.
- Hon är så målriktad.
- Hon är Snäll, artig, glad, förnuftig och klok.
- Hon talar mycket med läraren.
- Hon Skojar inte och ingen pojke skojar med henne.
- Hon går hela tiden med en flicka som sitter bredvid henne. I matsalen sitter hon med alla eleverna och äter sin mat. När hon äter har dialog med alla eleverna som sitter omkring bordet.
- Hon studerar hård ingen i klassen är liksom henne.
- Hennes beteende är liksom en 25 åring flicka.
- När hon redovisar historia, redovisar hon mycket bra (t. ex. hon tänker på att titta på alla lyssnarna , talar mjuk och tydligt och är trevligt. Hon är mycket duktig i klassen mer än svenska elever. Hon talar mycket bra på svenskan.)
- Hon är bra talare.
- På gymnastiksalen talar och spelar med alla i gruppen.

Eleven från Zimbabwe

- Han sitter bredvid en invandrarelev.
- Han är rörlig. Ibland går ut från klassen.
- Han har dålig koncentration förmåga. (jag ser överaktivitet inom hans beteende)
- Talar och skrattar högt i klassen
- Han bryr inte sig om sina matte uppgifter.
- Snackar med sin klasskamrat om TV. Han snackar hela tiden.
- Skriver ingenting.
- När elever ska måla, gör han ingenting.
- Han är inte målriktad.
- I klassen hela tiden pratar och har ingen intresse för ämnet (det syns att skolan är en plats för honom att träffa sina kompisar inte studerar).
- Ingen av hans klasskamrater tar honom på allvar.
- Han talar båda med svenska elever och invandrarelever.
- I matsalen äter han sin mat med alla eleverna.
- I gymnastiksalen spelar han med alla svenska eleverna och invandrareleverna. (Det syns att han är glad i gymnastiksalen och vill hela tiden spela)
- Han är duktig i gymnastiksalen och tycker om att spela. (Det syns att han känner sig hemma i skolan)
- inga tecken av ensamhet och främlingsfientlighet i skolan. Bra samarbete mellan båda invandrareleverna och svenska eleverna.
- Trygghet syns mellan alla invandrareleverna i skolan. De har bra samspel med varandra och med lärarna.